

Universitatea „Babeş-Bolyai” Cluj Napoca
Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

Diferențe gender în comunicarea în familie

(rezumat)

Coordonator științific:
Prof. Dr. Petru Iluț

Doctorand
Cioflică Viorel-Mihai

Cuprins rezumat

1. Precizări conceptuale	8
2. Dinamica familiei și problematica gender	12
2.1. Familia în contemporaneitate: tensiuni și provocări	12
2.2. Perspective explicative ale diferențelor gender	13
3. Genderul și comunicarea în cuplu	14
4. Diferențe și similarități gender în comunicarea în cuplurile tinere. Descoperiri ale cercetării proprii	17
4.1. Conturarea demersului investigațional	17
4.1.1. Strategia demersului investigațional: cercetarea multifazată și studiul de caz	17
4.1.2. Selectarea surselor datelor: eșantionarea teoretică	18
4.1.3. Derularea cercetării – etapele colectării datelor	19
4.2. Comunicarea genderizată în cuplurile tinere: concluziile	22
4.2.1. Structurarea comportamentelor comunicaționale în cuplu	22
4.2.2. Percepția importanței comunicării în satisfacția relației de cuplu	25
4.2.3. Reprezentarea diferențelor gender	25
4.2.4. Controversa intuiției feminine	27
4.2.5. Versatilitatea stilului de comunicare	27
4.2.6. Influența apariției copilului/copiilor în relația de cuplu	28
4.2.7. Conflicte în comunicare: surse, manifestări, strategii de soluționare	29
4.2.7.1. Similarități și diferențe gender în manifestările conflictuale	31
4.2.7.2. Strategii de soluționare	31
4.3. Diferențe și similarități în comunicarea în spațiul public – Competența Comunicațională: Preluarea cuvântului ; Stilul conversațional ; Asimetriile	32
4.4. Valențe și limite ale cercetării	34
Bibliografie teză	37
Bibliografie rezumat	60
Anexa	62

Cuprins Teză

INTRODUCERE	6
Capitolul 1: Familia și Problematika Gender	9
1.1. Familia în contemporaneitate: noi tensiuni și provocări	9
1.1.1. Societate și familie	9
1.1.2. Schimbări în patternurile familiei	14
1.1.3. Forme moderne ale familiei - alternative nonmaritale	22
1.2. Dinamica rolurilor în familie	26
1.2.1. Tradiționalism și egalitarism în rolurile maritale	26
1.2.2. Presiuni ideologice în favoarea cvasiegalitarismului	28
1.2.3. Schimbarea atitudinilor privind rolurile maritale	28
1.2.4. Implicarea în sarcinile gospodărești	30
1.3. Problematika Gender	31
1.3.1. Delimitări conceptuale: sex, gen și gender în arealul cercetării științifice	31
1.3.2. Perspectiva Biologică	32
1.3.3. Perspectiva Psihologică	37
1.3.4. Perspectiva Sociologică	42
1.3.5. Abordarea interculturală: contribuția antropologiei la studierea genderului	45
1.3.6. Gender și Globalizare – Abordarea Integratoare a Egalității de Gen	52
Concluzii	54
Capitolul 2: Gender și Comunicare	59
2.1. Comunicarea umană	59
2.1.1. Noțiunea de comunicare	59
2.1.2. Nivelurile și contextul comunicării umane	62
2.1.3. Procesul comunicării	63
2.1.4. Scopul și funcțiile comunicării	66
2.1.5. Mesajul Verbal	67
2.2. Comunicarea Interpersonală	68
2.2.1. Precizări conceptuale	68
2.2.2. Funcțiile comunicării interpersonale	69

2.2.3. Comunicarea interpersonală și dezvoltarea relațiilor intime	71
2.2.3.1. Modele teoretice	71
2.2.3.2. Dezvăluirea de sine	72
2.2.4. Comunicarea interpersonală și conflictul relațional	74
2.2.5. Principiile comunicării interpersonale eficiente	75
2.3. Stilul de Comunicare	76
2.3.1. Abordări ale stilului de comunicare în studierea comunicării interpersonale	76
2.3.2. Modele de analiză a stilului de comunicare: <i>Testul Profilului Stilului de Comunicare</i>	78
2.4. Comunicarea genderizată	81
2.4.1. Mass-media și comunicarea de gen	85
2.4.2. Diferențe și similarități și gender în comunicarea verbală și non-verbală	86
2.4.2.1. Diferențe și similarități gender în comunicarea verbală	89
2.4.2.2. Diferențe și similarități gender în comunicarea nonverbală	92
2.4.3. Genderul și competența comunicațională: <i>preluarea cuvântului, stilul și asimetriile</i>	96
2.4.4. Diferențe controversate: Verbalizarea și Întreruperile	104
2.4.5. Importanța contextualizării	112
Concluzii	119
Capitolul 3: Diferențe gender în comunicarea în cuplu	122
3.1. Gender și mariaj	124
3.1.1. Negativitatea, Distanțarea și Instabilitatea Maritală	126
3.1.2. Parametrii generali ai comunicării în familie	130
3.1.3. Impactul tehnologiei asupra comunicării familiale	135
3.2. Comunicarea genderizată și satisfacția maritală	136
3.2.1. Diferențe și similarități gender în comunicarea de cuplu	140
3.2.2. Tipuri de cupluri	141
3.2.3. Patternurile Comunicaționale și Satisfacția/Insatisfacția de cuplu	142
3.2.4. Implicații ale comunicării genderizate asupra dezvoltării relației	146
3.3. Comunicarea bărbat – femeie: comunicare interculturală	148
3.3.1. <i>Vorbirea - raportată și vorbirea – relațională</i>	150
3.3.2. Metacomunicarea și cadrarea	154

3.3.3. Stiluri gender de comunicare	156
3.4. Îmbunătățirea comunicării în mariaj	157
3.4.1. Semnale de avertisment în comunicarea în cuplu – „Cei Patru Călăreți”	158
3.4.2. Optimizarea comunicării în cuplu	160
3.4.2.1 Sugestii de îmbunătățire a comunicării de cuplu	160
3.4.2.2. Modelul lingvistic al comunicării în relație	162
3.4.2.3. Modelul Z aplicat comunicării în cuplu	163
Concluzii	164

Capitolul 4: Diferențe și simialrități gender în comunicarea în cuplurile tinere. Descoperiri ale cercetării proprii

4.1. Conturarea demersului investigațional	166
4.1.1. Precizări teoretice generale	173
4.1.2. Abordarea metodologică generală	176
4.1.2.1. Strategia cercetării: cercetarea multifazată și studiul de caz	177
4.1.2.2. Selectarea surselor datelor: eșantionarea teoretică	183
4.1.3. Etapele colectării datelor	186
4.1.4. Transcrierea și analiza datelor	193
4.2. Comunicarea genderizată în cuplurile tinere	194
4.2.1. Structurarea comportamentelor comunicaționale în cuplu	194
4.2.2. Reconfigurarea stilului masculin și feminin - emersiunea stilului mixt	230
4.2.3. Similarități gender în reprezentarea comunicării	244
4.2.4. Aprecieri și asumări ale stereotipiilor de gen	247
4.2.5. Versatilitatea stilului de comunicare în spațiul public și în spațiul privat: importanța factorilor conjuncturali	257
4.2.4.1. Genderizarea comunicării interpersonale în grupurile restrânse	262
4.2.6. Conținutul comunicării în cuplurile tinere	264
4.2.7. Apariția copilului și dinamica relației de cuplu: restructurarea comunicării	266
4.2.8. Conflictele relaționale și comunicarea în cuplu: surse, manifestări și strategii de soluționare	274
4.3. Diferențe și similarități gender în comunicarea interpersonală în grupul de prieteni - Competența Comunicațională	281
4.3.1. Preluarea Cuvântului	282

4.3.2. Stilul Conversațional	287
4.3.3. Asimetriile	295
4.5. Concluzii, discuții și posibile dezvoltări	296
Bibliografie	315
Anexe	338

Diferențe gender în comunicarea în familie

Postulatul prin prisma căruia familia reprezintă celula de bază a societății a intrat de o consistentă perioadă de timp în limbajul uzual, fiind prezent și ușor observabil la nivelul simțului comun. Procesele, fenomenele și faptele a căror sursă generatoare o constituie interrelațiile și interacțiunile permanent dezvoltate și întreținute în cadrul dimensiunii familiei au constituit în mod constant o temă de interes pentru cercetarea sociologică, iar comunicarea este un proces vital care structurează relațiile familiale, un proces care poate fi imaginat ca o reală dimensiune a familiei. Prin comunicarea interpersonală, actorii sociali își împărtășesc reciproc gândurile, ideile, emoțiile, convingerile sau trăirile cele mai intime, interacționând, cunoscându-se și dezvoltând raporturi afective și relații care constituie condiția sine-qua-non a vieții sociale în ansamblu.

Însă atât problematica gender, cât și familia stau sub înrâurirea dinamicii sociale în general, astfel încât am considerat necesar să pornesc construirea tezei de la trasarea noilor tensiuni și provocări cu care se confruntă instituția familiei în contemporaneitate, acordând o atenție mai deosebită dinamicii rolurilor în familie, pentru ca mai apoi să încerc schițarea problematicii gender prin trecerea în revistă, în mod sintetic, a principalelor abordări ale ei. Am dezvoltat mai apoi partea toretică a lucrării scoțând în relief implicațiile multiple ale conceptului de comunicare, insistând asupra dimensiunii interpersonale a acestuia și mergând până la nivel individual – prin abordarea problemei particulare a stilului de comunicare.

Extinderea sferei teoretice a tezei s-a produs prin lansarea unei discuții laborioase asupra relației dintre gender și comunicare, reușind, cred, să creez o imagine destul de elocventă a abordării diferențelor și similarităților gender în comunicare așa cum se reliefează ele în literatura de specialitate parcursă. Ultimul capitol teoretic l-am dedicat abordării genderului în comunicarea în cuplu, el reprezentând esența reflexivă a tezei noastre, nu doar pentru că propune o serie de modalități de îmbunătățire a comunicării în cuplu, ci mai ales deoarece concentrează cea mai mare parte a studiilor și teoriilor de referință folosite în demersul investigațional.

Literatura parcursă evidențiază existența unor diferențe, dar și a unor similarități gender în comunicarea interpersonală de grup dar și în comunicarea în cuplu, însă rezultatele de până acum sunt în mare parte inconsistente, multe dintre diferențele semnalate fiind subiecte de controversă și în prezent.

A doua parte a tezei realizează descrierea cercetării pe care am întreprins-o pe tema similarităților și diferențelor gender în cuplu, începând de la conturarea lui incipientă și

trecând progresiv prin precizarea aspectelor metodologice și încheind cu prezentarea și interpretarea rezultatelor și a concluziilor care s-au impus, fără a lăsa la o parte asumarea limitelor investigației. Am plecat de la premisa, oferită de palparea pulsului realității sociale, conform căreia diferențele gender care constituie baza existenței stereotipiilor și prejudecăților în acest sens, pot genera dacă nu stiluri comunicaționale diferite, cel puțin percepții distincte a căror intensitate și implicații am dorit să le înțeleg din perspectiva relatărilor actorilor sociali interpelați.

Imi asum handicapul teoretic și metodologic al tezei, derivat din mai slaba reprezentare a tratării temei în sociologia românească și europeană. Iată de ce modelele teoretice de referință, precum și multe din aspectele metodologice au fost preluate din sociologia anglosaxonă, cu precădere din cea americană, unde genderul și comunicarea în familie s-au bucurat de cea mai mare atenție. Inșă această poziție sensibilă poate fi privită și ca un avantaj al cercetării, din prisma valenței de sondare și deschidere a unor noi direcții pentru investigații viitoare. De asemenea, absența unor modele replicabile propriu-zise din abordarea temei în realitatea imediată a stimulat spiritul creativ, flexibilitatea și emergența cercetării.

In ansamblu, am dorit ca demersul de față să ofere un plus de informații care să aducă un aport pozitiv înțelegerii din perspectivă psihosocială a unei dimensiuni fundamentale a vieții de familie, dimensiunea comunicării în cuplu, mai ales a dinamicii ei sub incidența genderului.

1. Precizări conceptuale

Familia

Având în vedere rolul, importanța și continua creștere a prezenței formelor alternative de familie (familii monoparentale, familii de homosexuali, cupluri care trăiesc în concubinaj) în cadrul societății, unii sociologi au sugerat chiar că ar fi mult mai eficient dacă am renunța la conceptul de „familie”, concentrându-ne atenția asupra studierii interrelațiilor sociale create și întreținute prin legături sexuale (Ritzer, 1994).

Iată de ce, în literatura de specialitate putem vorbi mai degrabă de definiiri ale familiei decât de o definiție a familiei. Întâlnim mai multe definiții sintetice care au, însă doar o valoare orientativă, având o slabă validitate de conținut și multe limitări. E preferabil, deci, să nu vorbim despre definiția familiei, ci despre definirea familiei prin aducerea în discuției a caracteristicilor și funcțiilor ei, ținând cont aici că în nici o societate sau cultură ele nu sunt prezentate complet și exclusiv (Iluț, 2005).

Accepțiunea de *gen* și *gender* se impune în deceniul VIII al secolului trecut, venind să sublinieze deplasarea discuției asupra diferențelor dintre bărbați și femei în arealul psihosocioculturalului (Iluț, 2006).

În prezent sociologii disting absolut între noțiunea de sex, prin care se denumesc atributele biologice, și cea de gen – din engl. *gender* – care denotă trăsăturile psihice și socioculturale. Deși vocabularul sociologiei francofone promovează din ce în ce mai pregnant termenul de “gen”, literatura de specialitate anglo- saxonă și americană impune în continuare întrebuințarea noțiunii de “gender” pentru a denumi un atribut sau o serie de atribute ce exprimă diferențierea socială dintre cele două sexe, înlocuind în acest sens în terminologia științifică sociologică conceptul classic de “sex”, față de care deține avantajul sublinierii necesității de a disocia diferențele sociale de cele biologice (Gilles, 1998).

Comunicarea

Am putea continua prin a trece în revistă o mare varietate de definiții puse la dispoziție de literatura de specialitate, în cadrul căreia diverși autori, cercetători sociali, matematicieni, manageri au construit atâtea definiții încât nu se poate afirma că există o definiție standard cu care putem opera universal.

Comunicarea a fost definită în mai multe feluri în funcție de concepțiile diferite pe care oamenii le au despre ea. Termenul “comunicare” provine din cuvântul din limba latină *communis* care înseamnă *a pune în comun*. Ghanekar (1998), afirma că la un nivel general, comunicarea se referă la punerea în comun, la împărtășirea de informații, idei, fapte, opinii, atitudini, și la înțelegerea comună a acestora – în esență, comunicarea umană înseamnă transmiterea de informații cu aceeași semnificație (apud. Giri, 2004).

Dintre dimensiunile comunicării, demersul nostru a vizat comunicarea interpersonală, care se referă la schimbul de mesaje pe care actorii sociali îl desfășoară în scopul construirii de înțelesuri comune. Deși la sfârșitul anilor 1970, studiul comunicării interpersonale era considerat deja o dimensiune de interes importantă a comunicării în SUA, rivalizând cu dimensiunea comunicării de masă, în Europa, Asia sau America de Sud tema a atras un slab interes din partea psihologiei, sociologiei sau antropologiei (Knapp, Miller, Fudge, 1994).

Stilul de comunicare

Conceptul de *stil de comunicare* a fost încă din cele mai vechi timpuri un subiect de interes. În general, stilul de comunicare se referă la modalitatea în care oamenii se percep pe sine în interacțiunea și comunicarea cu ceilalți, afirma Norton (1983, p.11), care încerca o definiție succintă a stilului de comunicare afirmând că acesta este “modalitatea în care un actor social interacționează verbal, nonverbal și paraverbal, exprimând felul în care semnificația trebuie luată, interpretată, filtrată sau înțeleasă”.

Genderul și comunicarea interpersonală

La începutul anilor 90, Tannen (1990) afirmă răspicat faptul că actorii sociali au stiluri conversaționale diferite, astfel încât atunci când persoane din părți diferite ale unei țări, sau aparținând unor grupuri etnice diferite, sau având apartenență de clasă socială diferită, ajung în situația de a interacționa comunicațional, există o mare probabilitate ca semnificațiile cuvintelor pe care le schimbă să nu fie înțelese în totalitate.

În cultura occidentală a devenit un truism faptul că femeile și bărbații diferă mult în ceea ce privește modalitățile de comunicare și interacțiune cu ceilalți. Acest lucru este demonstrat și de imensa popularitate a cărții lui J. Gray (1992) în care femeile și bărbații erau în mod alegoric plasați ca provenind de pe planete diferite, Marte și Venus, având pattern-uri diferite de comunicare.

Începutul cercetărilor asupra variabilelor gender în comunicare pot fi identificate în studiile în care cercetătorii au inclus apartenența de sex ca și categorie, pentru a determina dacă ea afectează o anumită dimensiune a comunicării supusă cercetării. Majoritatea acestor studii, însă, au tratat apartenența de sex ca pe o trăsătură accidentală și nu ca pe o arie de prim interes a cercetării (apud. Giri, 2004). Mai important, însă, este faptul că aceste studii au fost conduse în spiritul paradigmei conform căreia femeile și bărbații sunt diferiți, astfel încât aceste diferențe și-au făcut simțită prezența în realitatea studiată (Pearson, West și Turner, 1995).

Unii teoreticieni ai comunicării au lucrat la construirea unui cadru teoretic pentru a organiza literatura științifică legată de sex și comunicare. Hart și colaboratorii săi au dezvoltat conceptul de *sensibilitate retorică* (Hart, Burks, 1972; Hart, Carlson, Eadie, 1980), definind actorul social sensibil retoric ca pe unul care se vede pe sine ca pe o persoană flexibilă în măsură să se adapteze eficient variațiilor situaționale și de mediu. Alți cercetători au marjat asupra importanței *competenței comunicaționale* care presupune elementele de adaptabilitate și flexibilitate (Bochner, Kelly, 1974; Chegala, 1981, Duran, 1992).

În ultimii treizeci de ani, cercetătorii au încercat să analizeze diferențele de sex în comunicare. Într-un prim val de cercetări au fost identificate o serie de diferențe, apoi s-a aprofundat pe direcția inventarierii acestora până-n 1975 când Bem (1975) a introdus în literatura de specialitate conceptul de androgynie (*androgyny*) pentru a denomina internalizarea atât a caracteristicilor masculine, cât și a celor feminine, punând astfel în dificultate categorizarea tradițională a distincției dintre masculin și feminin. Din perspectiva lui Bem, fiecare actor social are o doză de masculinitate și feminitate mai mult sau mai puțin pronunțate.

Studiile și cercetările asupra genderului și comunicării întreprinse până la sfârșitul secolului trecut sunt pline de contradicții, fapt datorat cel puțin parțial cercetătorilor care au folosit diferite metodologii și construcții teoretice ca și platformă pentru a-și lansa propriile concepții și puncte de vedere asupra problemei.

De-a lungul timpului, multe studii au evidențiat diferențe gender în ceea ce privește competența comunicatională. *Competența comunicatională* nu trebuie confundată cu competența lingvistică care se referă la abilitatea vorbitorului de a exprima, de a produce propoziții și fraze corecte din punct de vedere gramatical. Studiul interacțiunii conversaționale îi obligă pe sociolingviști să analizeze comunicarea în cadrul unei game variate de situații, astfel încât este aproape imposibil ca analiza să fie restrânsă doar la nivelul acurateții gramaticale. Conceptul de *competență comunicatională* a fost prima oară folosit de către Hymes (1972), care susținea că este esențial ca studierea comunicării să includă analiza unor factori lingvistici și sociali.

Competența comunicatională aduce în discuție factorii sociali care intervin în limbaj, dimensiunile ei de bază fiind *preluarea cuvântului, stilurile conversaționale și asimetriile*.

Preluarea cuvântului se referă la structura conversației, la modalitățile prin care participanții intervin în conversație. Există preluări simple, ca de pildă atunci când un vorbitor pune o întrebare și primește un răspuns după ce a terminat de adresat întrebarea, sau preluări mai complexe cum sunt iregularitățile în preluarea cuvântului, suprapunerile și întreruperile – o suprapunere se produce atunci când un participant la conversație începe să vorbească în timp ce un altul încă mai are câteva cuvinte de spus, astfel încât își suprapune discursul propriu peste finalul discursului celuilalt; întreruperile sunt de fapt încălcări ale regulilor de preluare a cuvântului, producându-se atunci când un participant la conversație intervine înainte ca un altul să-și termine discursul.

Diferențele gender în preluarea cuvântului în conversații constau în faptul că femeile conferă o mai mare parte a discursurilor lor încercării de a stimula răspunsuri, având în conversații mai multe intervenții eșuate (întrerupte sau ignorate), în vreme ce bărbații au discursuri de patru ori mai lungi.

Stilurile conversaționale includ verbalizarea, răspunsurile minimale, expresiile ambigue, expresiile interogative de întărire, întrebările, imperativele, limbajul trivial și complimentele. Verbalizarea se referă la cantitatea vorbirii, diferența gender fiind aceea că bărbații vorbesc mai mult decât femeile în majoritatea situațiilor. Presupunerea conform căreia femeile vorbesc mai mult derivă din faptul că femeile preferă să discute subiecte mai personale, subiecte considerate de bărbați ca fiind mai puțin importante. Răspunsurile minimale sunt cele care indică nivelul atenției acordate în conversație de cei care ascultă

celui care vorbește, cercetările arătând că femeile le folosesc mai mult decât bărbații.

Expresiile ambigue și expresiile interogative de întărire constituie așa zisul ”limbaj moale”. Expresiile ambigue sunt forme lingvistice care exprimă în conversații gradul de siguranță sau nesiguranță a celui care vorbește în legătură cu ceea ce spune. Se pare că femeile folosesc în discurs mai mult expresii ambigue decât bărbații.

Expresiile interogative de întărire sunt forme lingvistice asociate în conversații intenției celui care vorbește, cercetările dovedind că presupunerea conform căreia femeile folosesc mai multe expresii interogative de întărire decât bărbații este nefundată. Femeile folosesc mai multe întrebări decât bărbații în discursurile lor, acest fapt derivând probabil din nevoia femeilor de a întreține conversația. Imperativele se prezintă sub mai multe forme, bărbații preferând mai mult imperativele tari, directe, iar femeile folosind mai mult imperativele atenuate și sugestive.

În privința limbajului trivial, cercetătorii nu au reușit încă să confirme sau să infirme prezumția conform căreia acesta este o caracteristică a discursului masculin. În sfârșit, studiile de până acum arată că femeile oferă și primesc mai multe complimente, complimentându-se reciproc cu privire la aspectul fizic, în vreme ce bărbații se complimentează mai rar, făcând referire la abilități sau achiziții.

Asimetriile aduc în discuție problema comunicării dintre bărbați și femei evidențiind faptul că în conversațiile desfășurate în grupuri genderizate, înțelegerea cadrelor conversației este esențială, femeile având tendința de a fi atente la *cum se spune ceea ce se spune*, bărbații acordând atenție la *ce se spune*.

2. Dinamica familiei și problematica gender

2.1. Familia în contemporaneitate: tensiuni și provocări

Familia este parte a unei lumi supuse continuu la transformări sociale și economice, o lume aflată în continuă schimbare astfel încât ea trebuie să suporte anumite transformări. Schimbările sociale și liberalizarea vieții cotidiene le-a conferit tinerilor mai multe opțiuni în privința comportamentului marital. În afară de asta, vârsta de primă căsătorie a femeilor a crescut din pricina implicării lor în dobândirea studiilor superioare sau a angajării în câmpul muncii, respectiv dedicării lor carierei profesionale (Iluț, 2005).

Se poate vorbi despre o trecere a rolurilor maritale de la model tradițional la cel egalitar. Există o serie de studii care, analizând schimbările produse, concluzionează faptul că rolurile maritale au devenit mult mai egalitare. În același timp, alți cercetători afirmă faptul că nu există o schimbare semnificativă în împărțirea rolurilor în familie. În pofida faptului că femeile și-au asumat din ce în ce mai mult rolul de co-producător devenit odată

cu integrarea pe piața muncii, diviziunea muncii în gospodărie este tot cea tradițională și rolul dominant al bărbatului „cap de familie” este încă valabil (Kimmel, 2004).

2.2. Perspective explicative ale diferențelor gender

Explicarea diferențelor gender trebuie să pornească de la abordarea altui fenomen universal: inegalitatea gender: inegalitatea universală dintre bărbați și femei. Așadar, dacă vorbim de gender vorbim implicit de ierarhice, putere și inegalitate, nu doar de diferențe.

Un avantaj important al perspectivei biologice asupra diferențelor gender este faptul că teoriile propuse sunt susținute de fapte științifice obiective, așadar argumentele aduse sunt persuasive. Toate explicațiile biologice statuează în esență că femeile și bărbații par două ființe diferite manifestând per ansamblu o tendință conceptuală conform căreia argumentele sociale existente între bărbați și femei – inegalitatea gender – pare să derive direct din diferențele naturale dintre sexe. Perspectiva biologică oferă multe răspunsuri la problematicile de bază ale studierii genderului: diferențele dintre bărbați și femei și inegalitățile existente în viața socială. Totuși marea dificultate a perspectivei biologice este tocmai extrapolarea diferențelor de la nivelul biologic la cel social – programarea genetică poate oare controla fiecare decizie a fiecărui individ în parte?

Cu toate că multe aspecte ale concepției freudiene au fost criticate, unele dovedindu-se chiar a nu fi așa de fondate cum păreau la început, nu putem desconsidera o serie de valențe evidente ale perspectivei freudiene asupra identității de gen și sexualității. Remarcăm faptul că pentru prima oară identitatea de gen și sexualitatea sunt considerate realizări psihologice, fiind dissociate de domeniul biologiei. Teoriile freudiene au avut un impact semnificativ asupra studiilor contemporane pe tema relației dintre identitatea de gen, comportamentul sexual și orientarea sexuală (Kimmel, 2004).

Cercetările etnografice și evoluționiste dezvăluie diversitatea construcțiilor interculturale a genderului, și în același timp existența unor teme comune, precum faptul că toate societățile prezintă diferențe între femei și bărbați, și că în toate societățile se manifestă diverse forme de dominație masculină. Antropologii au încercat să surprindă relația dintre universalismul diferențelor gender și inegalitățile de gen existente în societățile umane, investigând fie comunități izolate, în care femeile dețin poziții de putere, fie ritualurile, credințele, obiceiurile care tind să mărească sau să diminueze inegalitățile gender.

Ceea ce evidențiază dincolo de orice dubiu studierea riguroasă a genderului, indiferent de perspectivă, este faptul că stereotipiile de gen, deși pot să difere ca formă, sunt prezente și se fac resimțite social în toate culturile și societățile umane, indiferent de timp și spațiu, astfel încât dobândesc un caracter cultural universal.

Abordarea sociologică și psihosocială a diferențelor gender, care pun genderul în relație cu conceptele de *diferențiere*, *putere* și de *inegalitate* marjează mult pe subiectul stereotipiilor de gen, încercând să evidențieze cauzalitatea circulară care se manifestă între stereotipizare și socializare: rolul prescris social (bărbat sau femeie), prin reprezentările colective stereotipizate, determină un conținut specific socializant și educativ, și implicit un anumit profil al personalității (Iluț, 2006).

Teoria rolurilor de sex, dezvoltată odată cu lucrările și cercetările sociologilor care doreau să stabilească o nevoie socială pentru masculinitate și feminitate, vorbește despre rolurile instrumentale - caracterizate prin raționalitate, autonomie și competitivitate - și despre rolurile expresive - definite prin tandrețe și grija față de socializarea generației viitoare. Astfel, pentru a deveni bărbat sau femeie este un proces care răspunde nevoii societății ca indivizii să ocupe niște locuri specifice în cadrul ei (Kimmel, 2004).

Înțelegerea sociologică a problematicii gender propune abordarea acestei teme complexe nu doar prin raportarea ei la conceptele de diferențe putere și inegalitate, construcționismul social explicând diferențele drept consecință firească a dominației. Subliniem încă o dată dimensiunile principale ale analizei sociologice a genderului: identitatea, interacțiunea și instituția. Studiarea acestora și a interacțiunilor dintre ele urmărește explicarea diferențelor și inegalităților gender.

Prin specificul analizei în abordarea problematicii gender, sociologia pare a fi singura dintre științele sociale care are posibilitatea de a surprinde atât diferențele reale dintre bărbați și femei, cât și diferențele care par reale, dar nu sunt deloc așa. Perspectiva sociologică poate înțelege așadar cel mai bine modalitățile prin care genderul este mai degrabă un produs decât o cauză a inegalității.

Așa cum reiese din studiile interculturale, se pare că orice analiză pertinentă a problematicii gender trebuie să plece de la ideea că rolurile gender specifice au o serie de cauze care țin de un context istoric și antropologic comun evoluției societății umane universale - importanța forței fizice în asigurarea traiului de zi cu zi, lentoarea progresului tehnologic, rigiditatea culturilor sociale - și în același timp să urmărească studierea modalităților și mecanismelor prin intermediul cărora stereotipiile și prejudecățile reușesc să se mențină în cadrul societăților moderne și postmoderne, caracterizate prin flexibilitate culturală, progres tehnologic accentuat sau schimbări sociale multiple.

3. Genderul și comunicarea în cuplu

Inegalitatea de gen nu este doar un fapt social, este un fenomen care se produce, se dezvoltă prin interacțiune, ceea ce înseamnă că se construiește în sfera microsocietalului, la

nivel interacțional. Interacțiunea devine astfel o importantă unitate de analiză pentru observarea modalităților prin care stereotipurile gender sunt dezvoltate și reflectate în cadrul structurii sociale. Circulă mai multe credințe legate de comunicarea genderizată, presupunându-se că femeile sunt mai expresive, mai sensibile și mai preocupate de dezvoltarea intimității în comunicare, în timp ce bărbații sunt mai dominanți, mai centrați pe abordarea problemelor și preocupați de menținerea și dobândirea statusului și independenței. Dacă aceste stereotipii sunt menținute constant prin interacțiuni, atunci structura socială va reflecta aceste diferențe.

Cercetările asupra genderului și interacțiunilor arată că există o variabilitate individuală și situațională a diferențelor gender în comunicarea interpersonală. Femeile și bărbații sunt capabili să afișeze deopotrivă stiluri de comunicare atât masculine, cât și feminine în interacțiuni, stiluri care sunt dependente cel puțin într-o anumită măsură de identitatea gender asumată, status, rol și de scopurile interacțiunii (Aries, 1996).

Stereotipiile și așteptările pe care actorii le asumă, au puterea de a se transforma în profesii care se autoîndeplinesc, astfel încât femeile și bărbații ajung să dezvolte comportamente subsumate stereotipurilor, care sunt mai apoi întărite, menținute și considerate a fi diferențe esențiale între femei și bărbați. Mai mult chiar, aceste diferențe pot reprezenta o justificare tacită a ordinii sociale existente și a aranjamentelor structurale ale unei societăți care se presupune a fi responsabilă de aceste diferențe (West, Zimmerman, 1987).

Există foarte multe cercetări care indică faptul că limbajul reflectă diferențele gender, evidențiindu-se că numeroase trăsături ale comunicării interpersonale – verbale sau non-verbale – exprimă dominantă a bărbaților în societate. Aceste studii sunt însă deschise la numeroase critici care vizează definirea anumitor forme de discurs –un anumit discurs analizat în contexte diferite poate reflecta mai mult sau mai puțin dominanța sau diferența (Tannen, 1994).

Tannen (1990) susține că femeile folosesc un limbaj de relație și intimitate în timp ce bărbații folosesc un limbaj de status și independență, așadar, comunicarea dintre bărbați și femei poate fi considerată ca fiind una interculturală, în care se manifestă stiluri conversaționale diferite, unul specific femeilor, pe de o parte, și altul specific bărbaților, pe de altă parte. Tannen (1990) a operat o distincție gender clasică atunci când a propus conceptele de *vorbire-relațională* și *vorbire-raportată*.

Autoarea afirmă deci că femeile se simt mai confortabil în comunicare în spațiul privat, în timp ce bărbații se simt mai confortabil în comunicare în spațiul public. Pentru majoritatea femeilor, scopul comunicării este de a crea o legătură, de a dezvolta relaționarea

cu celălalt/ceilalți, punând accent pe similarități și pe experiențele comune. De aceea femeile tind să se simtă confortabil în comunicare atunci când sunt acasă sau în locuri în care se simt ca acasă, practicând comunicarea în mod mai intim, privat, cu una sau cel mult câteva persoane de care se simt apropiate.

Pentru majoritatea bărbaților însă, comunicarea are scopul principal de a-i ajuta să-și afirme independența și să-și negocieze sau să-și mențină statusul în cadrul unei ierarhii sociale. Acest scop se realizează etalând cunoștințe și informații, demonstrând abilități și acaparând prim-planul în discuții și conversații folosind verbalizarea în mod dominantă – povestiri, glume, anecdote. Încă din copilărie, afirma Tannen (1990), bărbații învățată să folosească limbajul ca pe un mijloc de a obține și menține atenția, așa încât se simt mult mai confortabil în comunicarea publică - atunci când se află în grupuri alcătuite din persoane pe care le cunosc mai puțin.

Chiar dacă numeroase cărți care se bucură de notorietate la nivelul publicului larg tranșează o serie de diferențe gender distincte în comunicare, oferind mai apoi diverse modalități de a le depăși, altfel stau lucrurile în literatura de specialitate unde o mare parte din studiile întreprinse pe tematica diferențierilor de sex și a problemicii gender indică faptul că sub o analiză mai amplă, s-ar putea ca între bărbați și femei să fie mai multe similarități decât diferențieri în ceea ce privește comunicarea în cadrul relațiilor intime.

Deși există o serie de diferențe, ele nu sunt destul de substanțiale pentru a conchide faptul ca cele doua categorii de gender sunt în mod semnificativ diferite. Multe din așa-zisele diferențe vehiculate în literatura gender sunt derivate din erori comise la nivelul studiilor de teren desfășurate – erori legate de incapacitatea de reamintire exactă a subiecților, sau de influență a efectului dezirabilității sociale – atunci cand subiectul interpelat declară ceva ținând cont de ceea ce crede ca se așteaptă de la el să declare, și mai puțin de ceea ce crede el cu adevarat. Raportând situația la cadrul diferențelor gender ne referim aici la faptul că bărbații și femeile tind să declare mai degrabă ceea ce cred ca ar trebui să spună ca bărbați sau ca femei din prisma stereotipiilor sociale, și mai puțin ce cred cu adevărat despre problema pusă în discuție. Cercetările întreprinse pe tema comunicării dintre bărbați și femei în cadrul relațiilor intime arată că există mai multe similarități decât diferențieri. Multe dintre diferențieri derivă din contextele care implică treburile casei sau a gospodăriei (Canary Emmers-Sommer 1997).

4. Diferențe și similarități gender în comunicarea în cuplurile tinere. Descoperiri ale cercetării proprii

4.1. Conturarea demersului investigațional

4.1.1. Strategia demersului investigațional: cercetarea multifazată și studiul de caz

Analizând metodologiile întrebunțate de diverși cercetători în abordarea familiei, se identifică existența câtorva strategii optimale, care, individual sau combinate, pot crește prin adoptarea lor șansele de reușită ale cercetării noastre. Pentru realizarea demersului nostru, am combinat aspecte ale *strategiei de cercetare multifazată* (reducând succesiv eșantionul inițial, astfel încât pe eșantioane din ce în ce mai reduse am aplicat metode din ce în ce mai de profunzime) cu dimensiuni specifice ale *studiului de caz* (care presupune studierea intensă, complexă, a unui număr mic de familii pe o perioadă mai lungă de timp) în încercarea noastră de a răspunde cel mai bine scopului și obiectivelor demersului nostru. Grupul studiat este abordat aici ca un întreg, dintr-o perspectivă unitară, studiul de caz recomandând aplicarea unor tehnici diverse precum analiza documentelor, interviurile deschise (individuale sau de grup), observația participativă ... etc...menținându-ne centrați asupra urmării unei dimensiuni specifice, în ceea ce ne privește, comunicarea (Iluț, 2005). Se recomandă alegerea studiului de caz cu precădere atunci când se investighează desfășurare unui fenomen în contextual său din viața reală, și mai ales atunci când granițele dintre fenomen și context nu sunt clar delimitate. (Yin, 2005).

Punându-ne problema generalizării și a teoretizării, ne-am dorit realizarea unui *studiu de caz multiplu*. În consecință, am investigat mai multe cazuri în cadrul aceluiași demers de cercetare, propunându-ne să urmărim notele comune, similaritățile sau disonanțele majore în ceea ce privește structurarea gender a procesului comunicării. Firește, aceasta a implicat atât folosirea *eșantionării teoretice*, dar mai ales a *comparației* (Iluț, 2005).

Scopul general al cercetării, derivând din tema propusă spre abordare, este reprezentat de identificarea și descrierea diferențelor și similarităților gender în comunicarea în cuplu în spațiul public și în spațiul privat, orientând cercetarea spre o serie de interogații generale, construite după recomandările lui Aries (1996) care propunea cinci întrebări cheie care trebuie avute în vedere atunci când sunt abordate diferențele gender în interacțiunile conversaționale:

a) Cât de diferite sunt stilurile conversaționale ale femeilor și bărbaților? Cât de mari sunt aceste diferențe?

b) Este posibil ca variabile precum rolurile sociale sau statusul să fie responsabile de diferențele percepute între bărbați și femei?

- c) În ce măsură diferențele gender depind de contextul situațional al interacțiunii?
- d) În ce măsură influențează stereotipurile percepțiile și evaluările participanților la conversație?
- e) Se acordă, prin analiză, semnificațiile corecte comportamentelor studiate?

Universul cercetării

Universul cercetării a fost reprezentat de familiile tinere existente în municipiul Alba Iulia, fiecare tânără familie reprezentând un caz, o unitate de analiză, și fiecare dintre parteneri un subiect de interpelat. Nivelul educațional superior (studii superioare sau facultate în curs de absolvire), vârsta tânără a subiecților (18-35 ani), locuirea împreună de cel puțin 1 an și mediul urban de rezidență au fost câteva trăsături care au conferit o oarecare omogenitate populației studiate.

4.1.2. Selectarea surselor datelor: eșantionarea teoretică

Specificul *eșantionării teoretice* este dat în special de faptul că deciziile care determină alegerea și alcătuirea ansamblului de cazuri incluse în eșantion, sunt adoptate pe parcursul desfășurării procesului de interpretare și colectare a datelor, aspect care stimulează sensibilitatea și importanța creativității în cercetare (Iluț, 2005).

Eșantionarea teoretică, bazându-se pe emergența conceptelor relevante pentru dezvoltarea teoriei, are ca obiectiv, în consecință eficientizarea oportunităților de comparare a evenimentelor, întâmplărilor și situațiilor care determină modalitățile în care categoriile identificate variază în parametrii proprietăților și dimensiunile acestora (Mucchielli, 2002). Principiul fundamental al eșantionării teoretice este cel al *selectării graduale a cazurilor*, care presupune selecția cazurilor și a grupurilor de cazuri în concordanță cu criteriile concrete referitoare la conținutul acestuia (Yin, 2005).

Firește că *reprezentativitatea* este un deziderat universal al oricărei cercetări sociologice, fie că este vorba de o abordare cantitativă, fie că este vorba de una calitativă, însă este important să menționăm că această ultimă perspectivă vizează realizarea *reprezentativității conceptelor*, și nu a reprezentativității subiecților intervievați. Folosind tipul de eșantionare teoretică sugestiv intitulat „bulgărele de zăpadă”, care presupune ca fiecare subiect din eșantion să-l determine pe următorul inclus, pornind de la un grup restrâns de familii (unități de studiu), am alcătuit un *eșantion teoretic* de 144 de subiecți reprezentând 72 de familii tinere care au fost interpelate prin aplicarea *chestionarului comunicării genderizate în cuplu*. Acest eșantion inițial l-am redus într-o a doua fază a cercetării la 21 de unități de studiu abordate prin metoda *interviului individual deschis*, selectând acele unități de studiu la nivelul cărora au fost înregistrate diferențe semnificative în răspunsurile

partenerilor de cuplu în faza precedentă. Dorind să identificăm influența specificului situațional asupra diferențelor și similarităților gender în comunicare, am decis să operăm o structurare a eșantionului secund în trei grupări contrastante: *familii cu copii, familii fără copii, familii cu copil în perioada prenatală*.

În final pe un număr restrâns de unități de studiu între care exista un grad de familiaritate și apropiere, am desfășurat 3 serii de interviuri de grup cu caracter experimental, în care nu am urmărit atât formarea unor opinii pe tematicile propuse prin interacțiuni de grup, cât surprinderea și măsurarea diferențelor și similarităților gender în ceea ce privește *competența comunicatională* în spațiul public (întâlniri între persoane cunoscute, în locații familiare), vizând cele trei dimensiuni ale ei: *Preluarea Cuvântului, Stilurile Conversaționale și Asimetriile*.

Momentul opririi eșantionării a fost marcat de atingerea *saturării teoretice* a categoriilor care au fost identificate pe parcursul desfășurării cercetării - punctul în care analiza datelor a arătat că relațiile actorilor sociali nu mai pot aduce nimic nou în mod semnificativ în sfera categoriilor relevate, rezumându-se la repetarea unor concepte deja prezente. Reamintim că în abordarea calitativă validitatea datelor se referă la *cantitatea, densitatea și detaliul* informațiilor colectate, și nu la numărul subiecților investigați (Mucchielli, 2002).

În urma eșantionării teoretice, populația noastră s-a compus în funcție de vârstă dintr-un segment de 40,3% subiecți cu între 31-35 ani, 29,9% subiecți cu între 26-30 ani și 29,9 subiecți între 20-25 ani. Proporțiile în funcție de media de vârstă ne arată că vârsta medie a subiecților a fost de 28,9 ani – vârsta medie a bărbaților a fost de 29,8 ani iar vârsta medie a femeilor a fost de 28 ani.

Un aspect important în populația noastră a fost reprezentat de prezența sau absența copiilor în unitățile de studiu abordate. Distribuția cuplurilor în populația noastră în funcție de prezența copiilor, arată că din cele 72 unități de analiză abordate în demersul nostru, am avut 46 cupluri fără copii și 26 cupluri cu un copil sau mai mulți.

Dacă urmărim și distribuția unităților noastre de analiză în funcție de starea civilă, din totalul celor 72 cupluri abordate, am avut 30 de cupluri căsătorite și 42 de cupluri necăsătorite, unde partenerii preferau concubinajul

4.1.3. Derularea cercetării – etapele colectării datelor

1.Chestionarul Comunicării Genderizate în Cuplu

Pentru a obține o imagine statistică a percepției subiecților cu privire la diferențele și similaritățile gender în comunicarea în cuplu, am aplicat *chestionarul comunicării*

genderizate în cuplu, instrument preluat din cercetările lui Ekstein și Goldman (2001) unde a fost folosit cu succes în abordarea comunicării în cuplu.

Le-am solicitat ambilor parteneri de cuplu care alcătuiau împreună fiecare unitate de analiză să descrie și să evalueze prin intermediul itemilor din chestionar, atât propriile atitudini și comportamente comunicaționale, cât și pe cele ale partenerului de cuplu. Itemii au vizat trei dimensiuni de comportamente și atitudini comunicaționale așa cum derivă acestea din literatura de specialitate care constituie baza teoretică a cercetării noastre: *comportamente comunicaționale masculine; comportamente comunicaționale feminine; comportamente comunicaționale comune bărbaților și femeilor*; (Anexa 1: Tabel A).

După aplicarea chestionarului descris mai sus, am executat o primă analiză a informațiilor oferite, comparând la nivelul unităților de studiu acordurile și dezacordurile prezente în răspunsurile partenerilor de cuplu la chestionar, raportându-le la principalele teorii care sintetizează cercetările asupra problematicii diferențelor gender în comunicare și notând ariile în care s-au înregistrat cele mai pregnante acorduri și dezacorduri, acestea constituind teme de discuție pentru interviurile individuale, deschise, de profunzime, aplicate în a doua fază a desfășurării etapei de culegere a datelor.

În evaluarea chestionarelor principiul urmat nu a fost atât acela de a identifica în ce măsură bărbații manifestă comportamente comunicaționale feminine și în ce măsură femeile manifestă comportamente comunicaționale feminine, deoarece am pornit de la premisa conform căreia este posibil ca ambele genuri să întrebuințeze, să combine în stilul de comunicare comportamente comunicaționale din ambele categorii. Scopul nostru a fost de a urmări cât mai precis tendințele și patternurile comportamentelor comunicaționale în interiorul fiecărei unități de analiză (cuplu) - a fiecărui subiect chestionat și a partenerului său de cuplu, preocupându-ne mai ales de a înregistra cât mai exact la ambii parteneri *percepția de sine și percepția celuilalt*.

2. Interviu individual deschis

Urmărind principiul reducerii graduale a eșantionului, specific strategiei multifazate în cercetare, după analizarea chestionarelor am procedat la reducerea eșantionului teoretic inițial, alegând 21 unități de studiu unde acordurile și dezacordurile dintre parteneri au avut valorile cele mai mari, aspect care ne indica prezența similarităților și a diferențelor gender în comunicare. Am aplicat 42 de interviuri individuale deschise, folosind un ghid de interviu.

A urmat a doua etapă a culegerii datelor, interviurile individuale deschise au fost conduse pe dimensiuni tematice reprezentate de principalele arii de acord și dezacord înregistrate și sintetizate în urma aplicării chestionarelor, pentru a crea premisele înțelegerii în profunzime a tematicii propuse spre investigare - am optat pentru acest tip de interviu

calitativ, deoarece este bine cunoscut faptul că acesta reprezintă tehnica de bază de colectare a datelor în abordarea calitativă, și fiindcă facilitează realizarea cu o mai mare acuratețe a comparării semnificațiilor, înțelesurilor și conceptelor rezultate din relațiile intervievaților, care sunt stimulați să ofere răspunsuri deschise, nerestricționate de alegeri apriorice, propuse de cercetător.

3. Interviu de grup

În studiul nostru am urmărit însă prin interviurile de grup să efectuăm un microexperiment, unde prin stimularea unor discuții de grup, să urmărim apoi prin analiza conținutului conversațional, identificarea similarităților și diferențelor gender în Competența Comunicățională în spațiul public (întâlniri între persoane cunoscute, în locații familiare). Am desfășurat 9 interviuri de grup - 3 grupuri au fost alcătuite doar din femei (grupuri unisex feminine - 6 participanți), 3 doar din bărbați (grupuri unisex masculine - 6 participanți), și în sfârșit 3 grupuri mixte (la care am avut 10 participanți, 5 bărbați și 5 femei).

În total am avut de analizat 9 conversații de grup - conversațiile le-am grupat apoi pentru a alcătui materiale de analiză sub forma unor discuții de ansamblu: *discuția feminină*, *discuția masculină* și *discuția mixtă*. Am întreprins așadar 3 serii de interviuri de grup (focus grup-uri), fiecare serie a câte 3 interviuri de grup (unisex-feminin, unisex-masculin și mixt), a căror rol a fost acela de a observa, înregistra și analiza diferențele gender în ceea ce privește competența comunicățională pe dimensiunile ei fundamentale - *preluarea cuvântului; stilul de comunicare*.

Mulți cercetători au observat influența vârstei (Helfrich, 1979; Blum-Kulka, 1997) și a statusului social (Labov, 1972; Bernstein, 1990) asupra folosirii limbajului, drept care ne-am gândit că diferențele de vârstă și status social între participanții la focus-grupuri vor influența considerabil interacțiunile dintre ei, astfel încât, pentru a crea premisele necesare efectuării unor comparații între grupurile studiate, am decis să preselectăm participanți cam de aceeași vârstă și status social (Wardhaugh, 1995; Mesthrie et. al. 2000), delimitând cu această ocazie și populația țintă a demersului nostru: tineri căsătoriți sau în concubinaj cu vârstă cuprinsă între 25-35 ani, din mediul urban, studii superioare, care trăiesc și se gospodăresc împreună cu partenerul/partenera de cuplu de cel puțin 3 ani.

4. Observația

De asemenea, am folosit în procesul de colectare a datelor, ca formă de colectare și observația, în scopul eficientizării dimensiunilor urmărite în interviuri, relevând teme de discuție pentru acestea. După cum am amintit, beneficiind de implicarea directă în mediul social al segmentului de populație tânără din Alba Iulia, mai ales în perioada studiilor

superioare, aproximativ 4 ani, am avut oportunitatea de a mă afla deseori în postura de observator direct al desfășurării procesului comunicării interpersonale în cuplurile tinere, atât în spațiul public cât și în cel privat. Observațiile culese cu aceste ocazii au creat baza unei sensibilizări personale în legătură cu aspectele acestui fenomen care constituie tema cercetării, folosindu-ne la optimizarea surprinderii caracteristicilor urmărite (Mucchielli, 2002).

Deosebit de importante au fost informațiile oferite de observație în timpul desfășurării interviurilor de grup, unde am dorit să culegem date legate de manifestarea *Asimetriilor* în comunicare în grup, care reprezintă a treia dimensiune importantă a Competenței Comunicative, unul dintre aspectele cheie vizate de demersul nostru - *asimetriile* aduc în discuție problema comunicării dintre bărbați și femei evidențiind faptul că în conversațiile desfășurate în grupuri genderizate, înțelegerea cadrelor conversației este esențială, femeile având tendința de a fi atente la *cum se spune ceea ce se spune*, bărbații acordând atenție la *ce se spune*.

4.2. Comunicarea genderizată în cuplurile tinere

4.2.1. Reconfigurarea stilului masculin și feminin - emersiunea stilului mixt

Cum afirmam anterior, am pornit investigația noastră de la modelul distribuirii comportamentelor comunicative în literatura de referință (Anexa 1 : Tabel A). În continuare vom prezenta sintetic situația analizei diferențelor și similarităților gender în comportamentelor comunicative în universul cercetării noastre, structurat pe două dimensiuni: vom urmări distribuirea comportamentelor comunicative la nivelul populației cercetării noastre, în funcție de apartenența de gen a subiecților (Anexa 1 : Tabel B) ; vom urmări distribuirea comportamentelor analizate la nivelul realității unităților de studiu, a cuplurilor investigate (Anexa 1 : Tabel C)

Analizând datele oferite de chestionarul comunicării genderizate în cuplu am dorit să identificăm măsura în care fiecare comportament comunicativ (masculin, feminin sau mixt) semnalat în literatura de referință se regăsește și se manifestă atât în cadrul populației noastre, dar și la nivelul unităților noastre de studiu. Percepțiile de sine și percepțiile celuilalt au fost de asemenea luate în considerare în scopul nuanțării înțelegerii rezultatelor, dar și a identificării posibilelor arii de conflict în comunicarea în cuplu în universul cercetării noastre.

Din cele 33 de comportamente comunicative situația multora la nivelul populației noastre e incertă, adică, mai mult de jumătate din populația noastră, atât la nivelului

ansamblului, cât și la cel al realității unităților de analiză nu își asumă anumite comportamente comunicaționale din toate cele trei stiluri abordate.

Dintre comportamentele comunicaționale masculine (Anexa 1 : Tabel A), am confirmat în cercetarea noastră *preferința pentru abordarea soluționării practice a problemelor vieții de cuplu sau a gospodăriei, practicarea diminuată a dezvăluirii emoțiilor și sentimentelor prin comunicarea nonverbală și concentrarea atenției mai mult asupra conținutului informativ decât asupra celui emoțional-afectiv în discuțiile în doi*, câteva dintre celelalte comportamente comunicaționale masculine intrând în cercetarea noastră în sfera comportamentelor mixte, cum este cazul *deținerii și întreținerii unei bune imagini de sine sau a concentrării discuțiilor asupra aspectelor pragmatice ale vieții de cuplu*. Am obținut rezultate incerte cu privire la:

- *Posesia unui spațiu privat în cadrul arealului locuibil al casei ;*
- *Spiritul de competiție și tendința de impunere în fața partenerului de cuplu -*
- *Importanța de a avea ultimul cuvânt în comunicarea în cuplu*
- *Diferențe și similități gender în comunicarea nonverbală - zâmbetul –*
- *Inabilitatea de a interpreta corect limbajul nonverbal*

Dintre comportamentele comunicaționale feminine (Anexa 1 : Tabel A), în cercetare noastră am confirmat doar *preponderența reacțiilor și răspunsurilor emoționale în comunicarea în cuplu și bazarea pe intuiție în înțelegerea discursurilor partenerului*. Spre surprinderea noastră, *cedarea prim-planului în discuțiile în doi și asumarea unui rol pasiv* s-a dovedit a fi un comportament comunicațional masculin în universul investigat de noi, la fel ca și *tendința evitării conflictelor cu partenerul de cuplu*, comportament comunicațional asumat mai mult de către bărbați la nivelul populației generale. Însă cele mai multe comportamente comunicaționale feminine, cum sunt: *menținerea contactului vizual în timpul conversațiilor în doi; verbalizarea sentimentelor și trăirilor intime față de partener; acordarea feedbackului în comunicare în cuplu; importanța sporită acordată obținerii aprecierii partenerului/partenerii de cuplu dar și a aprecierii celorlalți în luarea deciziilor legate de alegerea vestimentației; abilitatea „citirii” limbajului nonverbal al partenerului sau inițierea atingerilor în apropierea de celălalt* s-au dovedit a se regăsi la noi integrate sferei mai ample a comportamentelor mixte.

Dintre comportamentele comunicaționale feminine (Anexa 1 : Tabel A) rezultate incerte am obținut în ceea ce privește *uzitarea cuvintelor și expresiilor care reflectă nesiguranță;*

Dintre comportamentele comunicaționale care sunt integrate în literatura de referință stilului mixt de comunicare (Anexa 1 : Tabel A), s-au confirmat în cercetarea noastră

importanța acordată conferirii unui timp special pentru discuțiile în doi; evaluarea unor comportamente ale partenerului/partenerii de cuplu prin raportare la stereotipii gender; evaluarea influenței negative a ascunderii unor informații sau a păstrării unor secrete asupra calității comunicării în cuplu; distanțarea fizică față de partener/parteneră la trăirea unor emoții, sentimente, stări negative. Am avut și surpriza de a descoperi că preocuparea față de problema atractivității fizice este un comportament comunicațional feminin în populația noastră. Am înregistrat o serie de comportamente mixte a căror situație este incertă, în sensul că manifestarea lor nu este percepută de mare parte din populația noastră.:

- *Ironizarea partenerului de cuplu în spațiul public;*
- *Sentimentul de insatisfacție cu privire la aprecierea exprimată de partenerul de cuplu;*
- *Dificultatea resimțită în găsirea unui timp oportun și a unui loc potrivit pentru a discuta cu partenerul/a de cuplu despre probleme, chestiuni importante legate de relație;*
- *Dificultăți în dezvăluirea sentimentelor și emoțiilor intime, profunde, partenerului de cuplu; dificultățile resimțite în plan individual în derularea procesului de negociere și luare a deciziilor;*
- *Folosirea unor expresii ostile, dure, sau a unor cuvinte mai triviale în comunicarea cu partenerul. În ceea ce privește acest ultim comportament comunicațional, la ambele nivele ale analizei, am observat o tendință a femeilor de a și-l însuși mai pronunțat decât bărbații.*

Analizarea datelor și informațiilor oferite de subiecții noștri prin intermediul chestionarului comunicării genderizate în cuplu, ne-a relevat așadar la nivelul populației generale a cercetării un *stil masculin* sub incidența căruia bărbații manifestă în comunicarea în cuplu o preferință pentru abordarea problemelor pragmatice, își dezvăluie mai puțin emoțiile și sentimentele profunde față de partenera de cuplu prin limbaj nonverbal (gesturi, expresii faciale, mișcări ale corpului), și își concentrează mai mult atenția pe conținutul informativ al discuțiilor în doi decât pe conținutul emoțional. În plus, se pare că preferă să cedeze prim-planul în comunicarea cu partenera de cuplu și să evite mai mult conflictele cu ea de câte ori este posibil. Am constatat că la nivelul unităților de studiu, unele comportamente comunicaționale devin mixte – cum este cazul evitării conflictelor cu partenerul/partenera de câte ori este posibil, sau de centrare a atenției asupra conținutului informativ al comunicării, în detrimentul celui emoțional, comportamente care în cuplu sunt asumate și de către femei, nu numai de către bărbați, devenind deci comportamente comunicaționale mixte.

Situația este mai clară în privința *stilului feminin* de comunicare, unde atât la nivelul populației în ansamblu, cât și la nivelul realității unităților de studiu, am concluzionat că femeile sunt mai preocupate de problema atractivității lor fizice, obișnuiesc să ofere mai

multe răspunsuri și reacții emoționale în comunicarea cu partenerii lor și se bazează mai mult pe intuiție decât pe logică în interpretarea și analizarea discursurilor celuilalt.

Stilul mixt de comunicare este mai complex, atât bărbații, cât și femeile, integrând în repertoriul lor comunicațional comportamente precum conferirea unui timp pentru discutarea aspectelor importante care țin de relația cu celălalt; evaluarea a unor comportamente ale partenerului/partenerei prin raportare la stereotipiile de gen; evaluarea influenței negative pe care păstrarea unor secrete sau ascunderea unor informații o au asupra calității comunicării; distanțarea fizică față de partener/partenerul de cuplu la trăirea unor emoții negative; deținerea unei foarte bune imagini de sine; concentrarea discuțiilor în doi asupra aspectelor pragmatice; preferința pentru a aborda subiectele în mod cât mai direct; menținerea contactului vizual în comunicarea cu partenerul; verbalizarea sentimentelor și emoțiilor intime; acordarea feedbackului; importanța acordată obținerii aprecierii partenerului și aprecierii celorlalți în alegerea vestimentației; abilitatea citirii limbajului nonverbal al partenerului.

4.2.2.Percepția importanței comunicării în satisfacția relației de cuplu

Există mai multe similarități decât diferențe în reprezentarea rolului și funcției comunicării în familie – funcția de bază este asigurarea coeziunii cuplului, a stabilității, echilibrului relației. Mai mult, *comunicarea devine un concept umbrelă sub incidența căruia se întrețin și se consolidează alte valori importante, precum fidelitatea, încrederea, sau respectul*. Un alt punct comun este practicarea diplomației prin discreție atunci când informațiile sunt dăunătoare celuilalt. Se pare că femeile conferă o importanță mai mare decât bărbații dimensiunii emoționale în comunicare, căreia îi subsumează dimensiunea dezvoltării de sine. Bărbații, deși recunosc importanța dimensiunii emoționale a comunicării în cuplu, practică mai puțin dezvoltarea de sine, punând accent pe manifestarea fizică. Cel mai important este faptul că toți subiecții interpelați evaluează comunicarea ca fiind un factor vital în obținerea unei relații reușite.

4.2.3.Reprezentarea diferențelor gender

Bărbații au o perspectivă mai tradițională asupra diferențelor gender. Femeile sunt privite ca reprezentând „sexul slab” datorită sensibilității, temerilor și a acceptării în viață a situației de a fi întreținute. Femeile, în mod surprinzător, recunosc aceste diferențe, considerând că bărbații sunt mai echilibrați, mai practici și mai centrați pe dimensiunea materială a vieții, însă mai inhibați în ceea ce privește expresivitatea emoțională. Perspectiva tradițională se regăsește și la o parte din femei, care acceptă un rol secundar în conducerea vieții de familie. Surprinderea percepțiilor diferențelor gender în comunicare, a evidențiat faptul că bărbații se consideră a fi mai stăpâni pe ei în ceea ce privește etalarea emoțiilor și

sentimentelor în comunicare, pun un mai mare accent pe rațional în comunicarea cu partenera, sunt mai direcți, punând accent pe rolul comunicării în rezolvarea problemelor. Femeile sunt privite ca fiind mai orientate spre consens, mai extrovertite, dar totuși, mai subtile și mai indirecte.

Am sondat puțin percepția rolurilor în familie și am descoperit că atât bărbații, cât și femeile cred că în familie există roluri asumate tradițional, prin socializare, și roluri asumate rațional, prin negocierea dintre parteneri: bărbații cred că există roluri asumate tradițional (femeia mai responsabilă de îngrijirea copiilor și de împlinirea sarcinilor casnice, bărbatul stâlpul familiei, răspunzător de luarea deciziilor importante, îndeplinirea sarcinilor fizice și dator să aibă un venit mai mare ca al soției) și roluri asumate rațional (împărțirea unor sarcini și activități în funcție de timp și abilități); femeile acceptă rolurile tradiționale sub aspectul lor funcțional (îndeplinirea de către bărbați a sarcinilor gospodăriei care presupun efort fizic), punând însă un accent mai apăsător pe importanța asumării raționale a rolurilor. Observăm în universul cercetării noastre o combinație între modelul tradițional al rolurilor maritale și modelul egalitar. Dacă am face trimitere la precizările lui Coleman (1984), putem vorbi mai degrabă despre evidențierea modelului neotradițional sau pseudoegalitar, amendat de caracteristici importante ale mariajului contemporan, asociat explicit cu ideea de implicare personală și comunicare deschisă între parteneri. Având la bază dragostea romantică, relația conjugală ideală pune accent pe flexibilitatea rolurilor, împărțirea responsabilităților relația căpătând un aspect compasional sub incidența căruia femeia și bărbatul sunt considerați a fi parteneri egali, ambii contribuind în aceeași măsură la întreținerea relației și împărțind în mod egal privilegiile derivate din sentimentul de siguranță fizică și psihică pe care o oferă gospodăria.

Sub impactul diferențelor gender percepute și asumate, există similarități în ceea ce privește conceptualizarea stilurilor genderizate de comunicare. Femeile îi percep pe bărbați în comunicare așa cum se percep și ei - mai direcți și mai orientați spre urmărirea unor scopuri pragmatice în comunicare. Aspecte caracteristice bărbaților în comunicare, evidențiate de femei, pe care însă aceștia nu le consideră importante, sunt accentul pus pe competitivitate în comunicarea cu ceilalți - dorința de etalare a cunoștințelor, de demonstrare a punctelor de vedere cu privire la subiectele de conversație.

La fel, bărbații le percep pe femei în comunicare, în general, la fel cum se percep și ele: mai indirecte în abordare, mai grijulii în alegerea și folosirea limbajului, mai orientate spre urmărirea unor scopuri relaționale. Interesant a fost mai ales faptul că femeile își asumă ca și comportamente specifice în comunicare două manifestări evidențiate și de perspectiva

masculină: *concentrarea asupra detaliilor în comunicarea cu ceilalți și verbalizarea excesivă* (indiscreție, bârfă, cicăleală).

4.2.4. Controversa intuiției feminine

Am abordat și subiectul intuiției feminine, pe care am descoperit că bărbații o concep ca o modalitate anume de folosire a intuiției în general, bazată pe atenția acordată la detalii și analiza amănunțită a faptelor. Femeile o concep cam în același mod, acceptând că intuiția, în general vorbind, este caracteristică ambelor genuri, însă în concepția lor există o dimensiune genderizată a intuiției, o dimensiune specific feminină asociată cu sensibilitatea și atenția mai pronunțată, dar și cu o anumită capacitate analitică ce conferă o aură de paranormal, de predicție a dezvoltării unor fapte spre un anumit deznodământ.

4.2.5. Versatilitatea stilului de comunicare

Există similarități gender importante în formarea și manifestarea stilurilor de comunicare. Indiferent de gender, relațiile actorilor sociali interpelați au scos în evidență *importanța contextului* (cadrul de desfășurare a comunicării, gradul de familiaritate a interlocutorilor, factori de personalitate). În cadre oficiale, sau în situații în care gradul de familiaritate este mai scăzut și femeile, și bărbații, au nevoie de o perioadă de acomodare resimțind presiuni, constrângeri, folosind un limbaj mai protocolar. O similaritate importantă constă în influența activității profesionale asupra stilului de comunicare – natura profesiei, acolo unde ea presupune interacțiuni sistematice cu oamenii, determină formarea abilităților comunicaționale personale, făcând ca individul să posede un stil mai flexibil, mai dezinhibat și să aibă o capacitatea de adaptare mai mare în situații comunicaționale diverse.

În spațiul privat există, de asemenea, similarități, femeile și bărbații recunoscând că stilul de comunicare abordat stă sub incidența factorilor de personalitate și se modifică în funcție de subiectele abordate în conversație: există tematici unde vorbesc mai mult femeile (aspecte afectiv-emoționale) și tematici unde vorbesc mai mult bărbații. Ambele genuri pot să verbalizeze mai mult, sau pot fi mai tăcute în spațiul privat în funcție de prezența unor constrângeri de timp sau de personalitate. Un aspect interesant relevat constă în observația actorilor sociali conform căreia între partenerii de cuplu se formează în timp un anumit *cod de comunicare* care facilitează interacțiunile și prin intermediul căruia înțelegerea celuilalt este mai puțin dependentă de comunicarea verbală.

Am încercat să înțelegem, din perspectiva actorilor sociali, motivele manifestării genderizării comunicării în grupurile de prieteni sau cunoscuți, aspect relevat pe parcursul derulării cercetării de către subiecții intervievați, fenomen conform căruia în grupuri, femeile și bărbații se grupează și se separă unii de alții, chiar dacă nu pentru multă vreme. Am înregistrat similarități în percepțiile gender în ceea ce privește explicarea acestui fenomen

comunicațional: conform concepției actorilor sociali interpelați, la bază stă preferința pentru anumite subiecte - bărbații preferă subiecte mai abstracte, femeile preferă subiecte mai concrete și mai legate de viața personală și relațiile cu ceilalți. O diferență importantă a constat în faptul că pe lângă subiectele de interes diferite, bărbații atribuie femeilor un spirit competitiv mai pronunțat ("spionarea adversarului") care le determină să vorbească mai mult între ele în cadrul grupurilor - concurența fiind cu celelalte femei, dar și cu celelalte cupluri. Femeile însă nu își însușesc motivația concurențială atribuită, motivând mai degrabă că dezvoltarea unor aspecte personale celorlalte femei și totodată chestionarea acestora se datorează dorinței lor de a împărtăși cât mai multe experiențe comune.

4.2.6. Influența apariției copilului/copiilor în relația de cuplu

Am descoperit similarități importante în conceptualizarea influenței apariției copilului/copiilor în viața de cuplu asupra dinamicii comunicării, comunicarea este mai variată la cuplurile fără copii – unde se abordează tematici precum organizarea casei, comentarea cotidianului, planurile de viitor, relația de cuplu și relațiile cu ceilalți – și mai condensată în cuplurile cu copil/copii - unde temele principale fiind creșterea și îngrijirea copiilor, relațiile de familie, gestionarea banilor și organizarea gospodăriei.

Abordând cuplurile cu copil/copii am văzut că atât bărbații, cât și partenerii lor, semnaleză o schimbare semnificativă pe care apariția copilului o generează în dinamica relației în general, dar și în structurarea comunicării în particular. Bărbații și femeile afirmă deopotrivă că apariția copilului în viața de cuplu implică avantaje și dezavantaje, însă percepția acestora este ușor diferită. În reprezentarea avantajelor aduse de apariția copilului/copiilor în relația de cuplu: în timp ce bărbații apreciază mai ales stimularea capitalului emoțional-afectiv, a stimei de sine (statutul de părinți) și a coeziunii relației de cuplu, femeile acordă o importanță mai mare altor avantaje - pentru ele, copilul reprezintă atingerea vârstei de maturitate a relației și totodată, punctul critic în dinamica relației în care căsătoria se transformă în familie. Un alt avantaj important pentru femei este stimularea intercunoașterii (creșterea capitalului de încredere în partenerul de cuplu, dacă acesta reușește să răspundă așteptărilor rolului de tată).

Există diferențe gender și în aprecierea dezavantajelor unde am realizat că cel mai important aspect sensibil pentru bărbați constă pierderea prim planului în atenția partenerii, precum și diminuarea atracției fizice în perioada imediată care urmează apariției copilului în relație, dar mai ales modificarea semnificativă a programului de viață (limitarea libertății de mișcare, a timpului petrecut în doi, renunțarea la unele tabieturi). Femeile împărtășesc aprecierea unor dezavantaje evidențiate de partenerii lor la acest capitol, cum ar fi limitarea timpului liber personal și a vieții sociale a cuplului, precum și renunțarea la unele tabieturi

personale, însă pentru ele toate sunt acceptate mai ușor fiind considerate firești, inerente dobândirii statutului de mamă.

Un amendament care reiese din studiul nostru se referă la posibilitatea de a surmonta cel puțin o parte din aceste dezavantaje, o au la dispoziție cuplurile care se bucură mai mult sau mai puțin de asistență din partea rudelor apropiate, care pot prelua, chiar dacă doar temporar, o serie de îndatoriri și sarcini legate de creșterea și îngrijirea copiilor.

Prezența copilului/copiilor în cuplu produce o serie de schimbări și la nivelul dezvoltării psihosociale individuale a actorilor sociali - pentru bărbați, dobândirea statutului de tată generează un sentiment de responsabilizare personală, care contribuie la creșterea stimei de sine, ei recunoscând și o stimulare a altruismului în rândul valorilor personale. Femeile resimt și ele responsabilizarea personală odată cu dobândirea statutului de „mamă”, însă declară și stresul și surmenajul fizic și psihic, precum și tensiunea și conflictul de rol.

Este percepută și evaluată în mod similar și schimbarea semnificativă pe care prezența copilului/copiilor o produce la nivelul structurii comunicării, în sensul pragmatizării acesteia. O schimbare importantă, de asemenea, la nivelul conținutului comunicării constă în faptul că problema copilului cu toate implicațiile ei, devine tema centrală a discuțiilor în doi, dar mai ales în manifestările comportamentale ale partenerilor în situații comunicaționale conflictuale, unde atât bărbații, cât și femeile au o tendință mai pronunțată de autocontrol asupra emoțiilor, temperându-și impulsivitatea și implicit limbajul agresiv, devenind mai raționali în abordarea situației.

Dezavantajele în comunicare sunt de asemenea resimțite în mod asemănător de femei și bărbați, care arată că au acum mai puțin timp sau chiar deloc pentru discuțiile intime în doi în cadrul cărora se practica dezvăluirea de sine, în care partenerii își vorbeau despre cele mai profunde sentimente, emoții, trăiri. Ca și efecte pozitive, se pare că prezența copiilor stimulează intercunoașterea, înțelegerea și consolidarea echilibrului în comunicarea în cuplu, orientând-o preponderent spre funcții pragmatice.

4.2.7. Conflicte în comunicare: surse, manifestări, strategii de soluționare

Am reușit să conturăm câteva arii generale de conflict în comunicarea în familie, de la care am dezvoltat linii secundare mai apoi relevate din relațiile actorilor sociali intervievați.

O primă arie generală se conturează pe manifestarea comportamentului comunicațional masculin referitor la preferința pentru abordarea soluționării problemelor practice – am observat o tendință a femeilor de a-i percepe pe partenerii lor ca fiind aproape la fel interesați de abordarea aspectelor emoționale ale relației în comunicarea în cuplu, în timp ce bărbații se percep ca fiind mai interesați de aspectele instrumentale ale relației. Avem imaginea, astfel, a unei arii generale de potențial conflict în comunicarea în cuplu – deși

femeile se așteaptă ca bărbații să fie preocupați de abordarea în comunicare a aspectelor afective, emoționale ale relației, aceștia sunt mai interesați de abordarea problemelor practice în scopul soluționării lor.

A doua arie generală generatoare de conflict s-a conturat pe comportamentul comunicațional feminin referitor la preponderența practicării răspunsurilor și reacțiilor emoționale în comunicarea cu partenerul/partenera - datele conferite de compararea percepțiilor ne arată că, deși acest comportament comunicațional este unul feminin, atât la nivelul populației în ansamblu, cât și la nivelul realităților de studiu, cu toate că femeile se percep a fi mai emotive și bărbații se percep mai raționali în comunicare, femeile îi văd pe bărbați ca fiind mai emoționali decât recunosc ei, iar bărbații le văd pe femei mai raționale decât admit ele. Se reliefează o potențială arie de conflict aici la nivel de interpretare a mesajelor în comunicarea în cuplu: de pildă, bărbații s-ar aștepta într-o mai mare măsură ca femeile să ofere răspunsuri și reacții raționale în comunicare.

O altă arie conflictuală generală am identificat-o cu privire la manifestarea comportamentului comunicațional referitor la importanța deținerii ultimului cuvânt în comunicarea în cuplu - compararea percepțiilor ne dezvăluie o diferență gender în ceea ce privește importanța de a avea ultimul cuvânt în conversațiile în doi, unde vedem că mai mult de jumătate dintre bărbați consideră că acest comportament nu le este caracteristic, însă din perspectiva femeilor doar pentru 38% este valabil acest lucru. Putem vorbi, astfel de o potențială arie de conflict cu privire la manifestarea autorității și puterii în cuplu în dimensiunea luării deciziilor.

În sfârșit, ultima arie generală generatoare de conflict în comunicarea în cuplu se construiește pe marginea manifestării comportamentului comunicațional de acordare a feedback-ului în comunicarea cu partenerul/partenera - majoritatea femeilor și bărbaților consideră că acordă suficient de bine feedback-ul în comunicarea cu partenerul/partenera de cuplu, fapt pentru care am încadrat acest comportament comunicațional în sfera stilului mixt de comunicare. Totuși, acest comportament poate genera o arie de conflict în cuplu, deoarece compararea percepțiilor ne relevă faptul că bărbații se percep ca fiind ceva mai buni decât partenerii lor, în timp ce femeile declară contrariul. Problemele se pot ivi în dimensiunea receptării mesajelor, a ascultării active a partenerului/partenerii, atât femeile, cât și bărbații, considerând că se ascultă suficient unii pe alții, când de fapt se supraestimează.

Din analiza relatărilor oferite de actorii sociali investigați, o similaritate gender în percepția asupra surselor de conflict în comunicarea în cuplu o regăsim la cuplurile cu copii, care identifică două arii conflictuale principale: *aspecte legate de creșterea și îngrijirea copilului și petrecerea timpului liber*. În ansamblu, o similaritate gender este dată și de

identificarea *relațiilor cu familia extinsă* ca sursă de conflict, atât la cuplurile cu copii, cât și la celelalte. Există și diferențe gender, relațiile subiecților noștri indicându-ne că bărbații sunt mai sensibili la atitudinile critice ale partenerelor lor, față de anumite comportamente și manifestări, mai ales în spațiul public, precum și la reproșurile adresate susținerii emoțional-afective pe care-o oferă. Un alt subiect sensibil pentru bărbați este legat de abordarea gestionării resurselor financiare. Pentru femei percepția suportului emoțional-afectiv este importantă, ele semnalând interiorizarea partenerului ca aspect sensibil al comunicării în cuplu, precum și lipsa feedback-ului din partea partenerului atunci când ele și-l doresc.

4.2.7.1. Similarități și diferențe gender în manifestările conflictuale

O diferență gender constă în atitudinea de retragere care apare ca și comportament comunicațional adoptat mai mult de bărbați în cadrul conflictelor, sub forma verbalizării minimale, a abandonării dialogului, sau chiar a părăsirii spațiului conflictual. Pentru femei, verbalizarea excesivă este comportamentul adoptat în conflicte ca și modalitate de descărcare a tensiunilor acumulate și resimțite în plan individual, comportament manifestat prin agresivitate verbală. Acest lucru se confirmă și la nivelul populației generale: folosirea expresiilor dure, ostile, sau triviale în conflictele din comunicarea în cuplu. În aproximativ jumătate din populația noastră în care comportamentul se manifestă, am înregistrat o diferență gender importantă la nivel de percepții conform căreia femeile își asumă într-o mai mare măsură decât bărbații folosirea unui limbaj mai dur în conflictele comunicaționale, cu toate că bărbații nu sesizează acest lucru. Am înregistrat și similarități în privința ridicării tonului vocal, a impulsivității, a ironizării celuilalt, dar și în trăirea unor sentimente negative.

4.2.7.2. Strategii de soluționare

Am identificat două strategii principale folosite de unitățile de studiu investigate în gestionarea conflictelor: *abordarea rațională* - unde partenerii de cuplu valorizează medierea înțeleasă ca dorință împărtășită de atingere a consensului și toleranță reciprocă. Etapele principale sunt abordarea imediată a problemei și discutarea ei până la epuizare. Ca și observație interesantă aici, am constatat că apariția copilului poate declanșa orientarea cuplului spre strategia rațională de gestionare a conflictului; *abordarea emoțională* - unde partenerii manifestă comportamentul de abandonare și retragere, rezultatul fiind amânarea discuției. Soluționarea se realizează tardiv, fie prin reluarea discutării problemelor, fie prin trecerea lor definitivă într-o sferă tabu.

Gottman (1994) afirma că se pot distinge trei tipuri de cupluri în funcție de modalitățile de gestionare a conflictului în familie: cuplul certificant, cuplul volatil și cuplul evaziv. Și în demersul nostru am identificat existența acestor trei categorii de cupluri, cu mențiunea că am descoperit și tipuri combinatorii. În cuplul certificant partenerii discută

imediat problemele sensibile, își respectă punctele de vedere diferite în cadrul conflictelor, manifestând în același timp o tendință spre compromis. Și în cuplul volatil, partenerii discută imediat, ușor problemele sensibile, însă sunt foarte expresivi emoțional, persuasivi, urmărind fiecare să câștige disputa. În cuplurile evazive partenerii de cuplu detestă ideea de discordie, străduindu-se fiecare să evite conflictele potențiale, să-și facă pe plac unul altuia astfel încât interacțiunile conflictuale să nu aibă loc. Atunci când disputele nu pot fi evitate, de obicei se alege ca soluționare abandonare definitivă a subiectelor de discordie.

4.3. Diferențe și similarități în comunicarea în spațiul public - Competența Comunicățională

Preluarea cuvântului

În grupurile unisex, bărbații folosesc mai multe Întreruperi, iar femeile mai multe Suprapunerii, de unde am concluzionat că discuțiile feminine au o tendință mai pronunțată spre colaborare, în timp ce discuțiile masculine sunt orientate mai mult spre competiție. În grupurile mixte, femeile au folosit cel mai mult Suprapunerile, însă în stilul masculin de data aceasta, Întreruperile sunt folosite la fel de mult ca și preluările simple, crescând și folosirea suprapunerilor. Rămâne o ușoară tendință a bărbaților de a folosi mai mult întreruperile în preluarea cuvântului. La femei, stilul se menține centrat pe folosirea suprapunerilor.

Există o diferență gender în folosirea Preluărilor Simple, în sensul că femeile folosesc mai puțin preluările simple decât bărbații în discuțiile unisex, în timp ce în discuțiile mixte, am înregistrat o similaritate în această privință.

Stilul conversațional

Am înregistrat similarități în grupurile mixte în ceea ce privește distribuția intervențiilor și timpul ocupat în discuție, deși scorurile bărbaților sunt ceva mai mari decât ale femeilor. În discuțiile unisex, conversațiile s-au concentrat în jurul a câtorva vorbitori dominanți care au ocupat cel mai mult timp în spațiul comunicațional, având cele mai multe intervenții și cele mai lungi perioade de timp. Și în discuția mixtă, am avut patru vorbitori dominanți, doi bărbați și două femei, între care nu am înregistrat diferențe semnificative în privința verbalizării.

În legătură cu răspunsurile minimale, și în cercetarea noastră s-au confirmat observațiile studiilor anterioare, conform cărora femeile folosesc în discuțiile unisex mai multe răspunsuri minimale decât bărbații. Nu am înregistrat diferențe semnificative în privința folosirii expresiilor interogative de întărire, deși am constatat o tendință subțire a femeilor de a le folosi mai mult în limbaj în grupurile unisex decât bărbații. În discuția mixtă, diferențele s-au menținut, în sensul că în discursurile feminine am înregistrat mai multe răspunsuri minimale decât bărbații în discursurile lor.

Am confirmat rezultatele indicate de cercetările anterioare, și în studiul nostru femeile folosind de aproximativ de trei ori mai multe expresii ambigue decât bărbații în conversațiile din grupurile unisex. Conceptul de *limbaj moale* vehiculat în literatura de referință cu privire la stilul feminin în conversații pare să se susțină de data aceasta în cercetarea noastră, în discuția mixtă, discursurile feminine înregistrând aproape de două ori mai multe expresii interogative de întărire și expresii ambigue decât bărbații în discursurile emise.

Am înregistrat similarități în privința folosirii întrebărilor, observând chiar că bărbații au folosit ceva mai multe întrebări decât femeile în discuțiile unisex, deși studiile de specialitate arătau contrariul. Am descoperit similarități în ceea ce privește folosirea întrebărilor și în ceea ce privește discuția mixtă.

Nu am înregistrat diferențe în privința imperativelor și a limbajului trivial, ci doar în folosirea umorului, unde în grupurile unisex am constat că bărbații au glumit de două ori mai mult decât femeile, cu observația că inițierea glumelor este mai echilibrat distribuită între participanți în grupurile masculine decât în cele feminine. O diferență față de discuțiile unisex la acest capitol s-a manifestat în discuția mixtă, unde bărbații și femeile au diminuat numărul de glume, scorurile fiind echilibrate.

Problematica asimetriilor ne-a relevat similarități gender, cadrele discuției fiind înțelese așadar în mod echilibrat de către femei și bărbați, un factor explicativ aici fiind poate gradul de familiaritate existent între participanții la discuții.

O particularitate a studiului nostru este că dincolo de cele câteva diferențe în Competența Comunicativă relevate în discuțiile unisex și în discuția mixtă, în toate grupurile s-au delimitat câțiva vorbitori dominanți, similari în Competența Comunicativă deținută: vorbitorii dominanți au cele mai multe intervenții și ocupă cel mai mult din timpul de desfășurare a discuțiilor în grup, folosesc în Preluarea Cuvântului atât Întreruperi cât și Suprapuneri, și au stiluri conversaționale similare în ceea ce privește expresiile ambigue, expresiile interogative de întărire, întrebările și glumele. Se păstrează, totuși, o diferență și aici la aspectul folosirii răspunsurilor minimale, unde femeile au de trei ori mai multe decât bărbații.

Distincția gender clasică operată de Tannen (1990) care propunea conceptele de *vorbire-relațională* și *vorbire-raportată*, nu se verifică în realitatea investigată de noi. Autoarea afirmă că femeile se simt mai confortabil în comunicare în spațiul privat, în timp ce bărbații se simt mai confortabil în comunicare în spațiul public. Pentru majoritatea femeilor, scopul comunicării este de a crea o legătură, de a dezvolta relaționarea cu ceilalți/ceilalți, punând accent pe similarități și pe experiențele comune. De aceea, femeile tind să se simtă

confortabil în comunicare atunci când sunt acasă sau în locuri în care se simt ca acasă, practicând comunicarea în mod mai intim, privat, cu una sau cel mult câteva persoane de care se simt apropiate. Pentru majoritatea bărbaților însă, comunicarea are scopul principal de a-i ajuta să-și afirme independența și să-și negocieze, sau să-și mențină statusul în cadrul unei ierarhii sociale. Acest scop se realizează etalând cunoștințe și informații, demonstrând abilități și acaparând prim-planul în discuții și conversații folosind verbalizarea în mod dominant – povestiri, glume, anecdote.

Se poate opera această distincție și în universul nostru, însă sub amendamentul potrivit căruia adoptarea și manifestarea vorbirii-relaționale și vorbirii-raportate de către bărbați și femei stă sub incidența paradigmei situaționale – există *factori contextuali* care influențează stilurile comunicaționale ale actorilor sociali. Gradul de intimitate și familiaritate cu interlocutorii, de exemplu, determină verbalizarea și stilul comunicațional adoptat în spațiul public. Temperamentul, personalitatea sau natura profesiei, de asemenea, joacă un rol important – acolo unde specificul profesiei actorului social impune practicarea unor abilităților comunicaționale (jurnalism, relații publice, vânzări), acestea sunt integrate stilului de comunicare în cuplu. Specificul situațional al cuplului joacă un rol important și sub incidența timpului disponibil al partenerilor – acolo unde unul muncește intens, având un program de lucru dificil, indiferent de apartenența gender, se manifestă mai puțin verbal în spațiul privat.

Diferențele de implicare a femeilor și bărbaților în contexte diferite trebuie explicate mai degrabă în termenii așteptărilor culturale diferite legate de abilitățile femeilor și bărbaților, ținând cont și de ariile lor de competență, raportate la factorii specifici care în situații particulare influențează aceste așteptări.

4.4. Valențe și limite ale cercetării

Ne asumăm o serie de limite ale tezei, începând cu baza teoretică adusă în discuție, unde lipsa cercetărilor pe tema specifică din arealul sociologiei românești face ca marea majoritate a demersurilor și teoriilor prezentate să fie aduse din spațiul științific anglosaxon.

În investigație am operat intensiv conceptele de comportamente comunicaționale feminine, comportamente comunicaționale masculine și comportamente comunicaționale mixte. Amintim aici faptul că nu a fost fundamentată încă o poziție științifică foarte clară asupra a ceea ce reprezintă în mod cert *masculin* sau *feminin* în comunicare. Cercetarea influenței gender în comunicare este încă într-un stadiu incipient, și este supusă unor presiuni culturale, politice și sociale care nu trebuie subestimate. De asemenea, încă se discută asupra comportamentelor și atitudinilor comunicaționale considerate a se regăsi în ceea ce numim

stil mixt de comunicare - care combină trăsături și caracteristici comunicaționale masculine și feminine - deși se conturează în literatura de specialitate din ce în ce mai mult o opinie conform căreia atât bărbații, cât și femeile, manifestă un mixaj de comportamente comunicaționale feminine și masculine în propriul repertoriu comunicațional (Ekstein și Goldman, 2001).

Firește că ne asumăm implicit limitele abordării calitative, mai ales a demersurilor bazate pe studiu de caz – dintre care cea mai de seamă ar fi lipsa posibilității de generalizare a rezultatelor – însă, în același timp credem că am reușit să aducem un aport pozitiv prin aducerea în discuție, deși într-un cadru restrâns, a perspectivei emice asupra fenomenului studiat – înțelegerea „din interior” a fenomenului, așa cum reiese ea din relatările actorilor sociali implicați.

Firește, realitatea familiei, în general, și a dimensiunii comunicării în cuplu, în particular, este mult mai complexă și nu avem nici măcar pretenția de a generaliza imaginea identificată de noi în arealul investigat, recunoscând limitele abordării calitative folosite în studiul de față, care, deși ne-a permis accesul la descrierea „din interior” a fenomenului, prin relatările celor direct implicați în procesualitatea lui, nu poate oferi suficient suport pentru a rezista rigorilor generabilității rezultatelor. Lipsa unor resurse consistente care să ne permită interviuarea unui număr mai mare de cazuri, a restrâns și ea valențele investigației noastre. Slaba reprezentare a literaturii de specialitate pe tema abordată m-a determinat să manifest poate un exces de prudență în studiul propus, concentrându-mă asupra unui caz specific – cupluri tinere, din mediul urban., cu studii superioare. Fondul teoretic de raportare este tributar sociologiei anglosaxone, cu preponderență celei americane.

Ceea ce am obținut este o imagine a diferențelor și similarităților gender în comunicarea în cuplu , la un anumit moment dat și într-un anumit cadru specific, restrâns, suficientă pentru a atrage atenția și a constitui un punct de pornire pentru investigații mai aprofundate.

Chiar dacă prelucrarea statistică avansată nu este potrivită naturii demersului nostru investigațional, care a urmărit obținerea unei descrieri cât mai ample a fenomenului și înțelegerea lui prin prisma trăirilor, sentimentelor, reprezentărilor actorilor sociali implicați, totuși noi am lucrat cu o populație destul de omogenă. S-ar impune extinderea studiului prin luarea în considerare a cuplurilor integrate în alte segmente de vârstă, din mediul de rezidență rural chiar, și integrând niveluri ale educației diferite. Comparația este esențială în aprofundarea înțelegerii fenomenului. Dinamica socială efervescentă ar trebui luată și ea în calcul – trebuie cuprinse în analiză și cupluri rezidente în orașe mari, unde constrângerile și presiunile vieții sociale sunt altele.

Un aspect sensibil în studiul de față a fost conferit și de gradul de familiaritate existent între subiecții interpelați în ultima fază a cercetării – interviurile de grup – care a făcut imposibilă explorarea unor dimensiuni operaționale a conceptului de competență comunicățională, precum complimentarea sau folosirea imperativelor sau a limbajului trivial sau tabu.

Teza propusă prezintă valențe nu doar pentru cercetătorii interesați de abordarea genderului în comunicarea în cuplu, ci și pentru actorii sociali care trăiesc și produc fenomenul studiat. Rezultatele și concluziile oferite sunt așadar de un real interes și pentru aprofundarea înțelegerii fenomenului la nivelul conștiinței comune, primul pas fiind restituirea lor mai ales unităților care au reprezentat populația noastră.

Orice demers care abordează tematica genderului în comunicare este binevenit în sociologia românească, în care predomină studiile și cercetările pe fenomene macrosociale, sfera microsocioalului fiind mai puțin reprezentată. Lipsa literaturii științifice românești de specialitate pe problematica comunicării gender în familie nu poate fi acoperită de un singur studiu, și nici nu avem această pretenție, însă credem că cel puțin am reușit deschiderea unei direcții de cercetare ofertante pentru cercetători din științele sociale din România, care neîndoios, vor aprofunda și vor dezvolta prin demersuri ulterioare cunoașterea fenomenului în speță și în cadrul societății românești actuale.

Utilitatea înțelegerii fenomenului este evidentă doar dacă facem trimiterea la un concept indispensabil vieții sociale cotidiene: *Înțelegerea*. Elaborarea unor strategii de comunicare eficiente în familie este binevenită din moment ce membrii grupului familial urmăresc sporirea satisfacției a angajamentului și a stabilității relațiilor de familie.

Bibliografia tezei:

- Adams, J. (1988), „Fifty years of family research”, *Journal of Marriage and Family*, 50.
- Adler, A. (1933/1938), *Social interest: A challenge to mankind*, Faber and Faber, London.
- Agarwal, P. ; Srivastava, S. (1989), “Sex-role conception, ego development and marital harmony”, *Indian Journal of Current Psychological Research*, 4.
- Alain, M. ; Lussier, Y. (1988), “Sex-role attitudes and divorce experience”, *Journal of Social Psychology*, 128.
- Amato, P. R. ; Booth, A. (1995), “Changes in gender role attitudes and perceived marital quality”, *American Sociological Review*, 60.
- Andersen, P.A. ; Lustig, M.W. ; Andersen, J.F. (1990), “Changes in Latitude, Changes in Attitude: The Relationship Between Climate and Interpersonal Communication Predispositions”, *Communication Quarterly*, 38.
- Antill, J. K. (1983), “Sex role complementarity versus similarity in married couples” *Journal of Personality and Social Psychology*, 45.
- Aries, E. (1982), “Verbal and nonverbal behaviour in single-sex and mixed-sex groups: Are traditional sex roles changing?”, *Psychological Reports*, 51.
- Aries, E. (1996), *Men and Women in Interaction. Reconsidering the Differences*, Oxford University Press, New York.
- Ashmore, R. D. ; Del Boca, F. K., (1979) “Sex stereotypes and implicit personality theory: Toward a cognitive-social psychological conceptualization”, *Sex Roles*, 5.
- Askinas, B. (1971), “The Impact of Coeducational Living on Peer Interaction”, *Dissertation Abstracts International*, 32.
- Aronson, E. ; Lindzey, G. (1985), *The handbook of social psychology* (3rd ed.), Random House, New York.
- Atkinson, J.M. (1982), “Review Essey: Anthropology”, *Signs*, 8.
- Baird, J. E. (1977), *The Dynamics of Organizational Communication*, Harper & Row.
- Balakrishnan, T. ; Karol, J. ; Lapierre, E. (1985), „Contraceptive use in Canada”, *Family Planning Perspectives*, 17.
- Barnlund, D. (1970), „A transactional model of communication”, în K.K. Sereno, C.D. Mortensen (ed.), *Foundation of communication theory*, Harper and Row, New York.
- Barrett, S. (1987), *Is God a Racist? The Right Wing in Canada*, University of Toronto Press, Toronto.

- Barrett, S. (1989), "Family Patterns and Contemporary Global Trends", in K. Ishwaran (ed.), *Family and Marriage- Cross Cultural Perspectives*, Wall and Thompson, Toronto.
- Barron, N. (1971), "Sex-typed language: The production of grammatical cases", *Acta Sociologica*, 14.
- Barthes, R. (1983), *The Fashion System*, Hill and Wang, New York.
- Bassis, M. S. ; Gelles, J.R. ; Levinne, A. (1991), *Sociology – an Introduction*, University of North Carolina.
- Baxter, L. A. (1990), "Dialectical Contradictions in Relationship Development", *Journal of Social and Personal Relationships*, 7.
- Baxter, L. A. ; Montgomery, B. M. (1996), *Relating: Dialogues and Dialectics*, Guilford Press, New York.
- Baucom, D. H. ; Notarius, C. I. ; Burnett, C. K., ; Haefner, P. (1989), "Gender differences and sex-role identity in marriage", in F.D.F.T.N. Bradbury (ed.), *The psychology of marriage*, Guilford, New York.
- Baxter, J. C. (1970), "Interpersonal spacing in natural settings", *Sociometry*, 33.
- Beattie, G.W. (1981), "Interruptions in conversational interaction and its relation to the sex and status of the interactants", *Linguistics*, 19.
- Becker, G. (1991), *A Treatise on the Family*, Harvard University Press, Cambridge.
- Beere, C. A. ; Daniel, W. K. ; Beere, D. B. ; King, L. A. (1984), "The Sex-Role Egalitarianism Scale: A measure of attitudes toward equality between sexes", *Sex Roles*, 10.
- Bem, S. ; Bem, D. (1973), "Does sex-biased job advertising aid and abet sex discrimination?", *Journal of Applied Social Psychology*, 3.
- Bem, S. (1974), "The measurement of psychological androgyny", *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42.
- Bem, S. L. (1975), "Sex-role adaptability: One consequence of psychological androgyny", *Journal of Personality and Social Psychology*, 31.
- Berger, J. ; Rosenholtz, S.J. ; Zelditch, M. Jr. (1980), "Status organizing processes", *American Sociological Review*, 6.
- Berger, J. ; Fizek, M.H. ; Norman, R.Z. ; Zelditch, M. Jr. (1977), *Status Characteristics and Social Interaction*, Elsevier, New York.
- Berk, S.F. (1985), *The Gender Factory*, Plenum, New York.
- Bernstein, B. (1990), *The Structure of Pedagogic Discourse. Vol 4 - Class, Codes and Control*, Routledge, London.

- Bilous, F. ; Krauss, R.M. (1988), "Dominance and accommodation in the conversational behaviours of same- and mixed-gender dyads", *Language and Communication*, 8.
- Birchler, G. R. ; Weiss, R. L. ; Vincent, J. P. (1975), "Multimethod Analysis of Social Reinforcement Exchange Between Maritally Distressed and Nondistressed Spouse and Stranger Dyads", *Journal of Personality and Social Psychology*, 31.
- Birdwhistell, R.T. (1970), *Kinesics and Context: Essays of Body Motion Communication*. Philadelphia, University of Pennsylvania Press, Pennsylvania.
- Blaubergs, M. S. (1978), "Changing the sexist language: The theory behind the practice", *Psychology of Women Quarterly*, 2.
- Blood, R. ; Wolfe, D. (1960), *Husbands an wives: the dinamic of married living*, Free Press, Glencoe, New York.
- Blum-Kulka, S. (1997), *Dinner talk: Cultural Patterns of Sociability and Socialization in Family Discourse*, Lawrence Erlbaum Associates, Mahvah, NJ.
- Blumer, H. (1969), *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*, University of California Press, Berkeley.
- Bochner, A.P. ; Kelly, C.V. (1974), "Interpersonal Competence: Rationale, philosophy and implementation of a conceptual framework", *Speech Teacher*, 23.
- Bodine, A. (1975), "Androcentrism in prescriptive grammar: Singular 'they' sex indefinite 'he' and 'he' or 'she'", *Language in Society*, 4.
- Boersma, P.D. ; Gay, J. ; Jones, R.A. ; Morrison, L. ; Remick, H. (1981), "Sex differences in college student-teacher interactions: fact or fantasy?", *Sex Roles*, 7.
- Booth, A. (1991), "Social integration and divorce", *Social Forces*, 70.
- Booth, A. ; Johnson, D.; Edwards, J. N. (1983), " Measuring marital instability", *Journal of Marriage and the Family*, 51.
- Booth-Butterfield, M. ; Booth-Butterfield, S. (1987), "Jock talk: cooperation and competition within university women's basketball team", în B. Bate, A. Taylor (ed.), *Women communicating: Studies of women's talk*, Ablex, Norwood, NJ.
- Boudon, R. (1997), *Tratat de sociologie*, Humanitas, București.
- Bougnoux, D. (2000), *Introducere în științele comunicării*, Polirom, Iași.
- Bourhis, R. ; Leyens, J. (1997), *Stereotipuri, dicriminare și relații intergrupale*, Polirom, Iași.
- Briere, J. ; Lanktree, C. (1983), "Sex-role related effects of sex bias in language", *Sex Roles*, 9.
- Brooks, V.R. (1982), "Sex differences in student dominance behaviour in female and male professors' classrooms", *Sex Roles*, 8.

- Broude, G. J., (1976), "Cross-Cultural Patterning of Some Sexual Attitudes and Practices", *Behavior Science Research*, 11.
- Brouwer, D. (1982), "The influence of the addressee's sex on politeness in language use", *Linguistics*, 20.
- Brouwer, D. ; Gerritsen, M. ; Haan, D. (1979), "Speech differences between women and men: on the wrong track?", *Language in Society*, 8.
- Brown, P. ; Levinson, S. (1978) "Universals in language usage: Politeness phenomena", în E.N. Goody (ed.), *Questions and Politeness*, Cambridge University Press., Cambridge.
- Bruess, C. J. S. ; Pearson, J. C. (1997), "Interpersonal Rituals in Marriage and Adult Friendship", *Communication Monographs*, 64.
- Buck, R. ; Miller, R. E. ; Caul, W. F. (1974) "Sex, personality and physiological variables in the communication of emotion via facial expression." *Journal of Personality and Social Psychology* , 30.
- Bumpass, L. L. (1990), "What's happening to the family? Interactions between demographic and institutional change", *Demography*, 27.
- Burleson, B.R. ; Samter, W. (1985), "Individual Differences in the Perception of Comforting Messages", *Central States Speech Journal*, 36.
- Burke, K. ; Burrouhh-Denhart, N. ; McClish, G. (1994), "Androgyny and identity in gender communication", *Quarterly Journal of Speech*, 80.
- Cameron, D. (ed.), *Women in their speech communities*, Longman, London.
- Canary, J.D. ; Emmers-Sommer, T. M. ; Faulkner, S. (1997), *Sex and Gender Differences in Personal Relationships*, Guilford Press, New York.
- Canary, J.D ; House, K.S. (1993), "Is There Any Reason to Research Sex Differences in Communication?", *Communication Quarterly*, 41.
- Case, S. (1988), "Cultural differences, not deficiencies: An analysis of managerial women's language", în S. Rose, L. Larwood (ed.), *Women's Careers: Pathways and Pitfalls*, Praeger, New York.
- Carli, L. (1990), „Gender, language and influence”, *Journal of personality and social psychology*, 59.
- Cegala, D.J. (1981), "Interaction Involvement: A Cognitive Dimension of Communication Competence", *Communication Education*, 30.
- Chelcea, S. ; Iluț, P. (2003), *Enciclopedie de Psihologie Socială*, Editura Economică, București.

- Chelcea, S. (2005), "Comunicarea nonverbală: istoric, structură, forme, funcții și disfuncții", în S. Chelcea, L. Ivan, A. Chelcea, (2005), *Comunicarea nonverbală: gesturile și postura: cuvintele nu sunt de-ajuns*, Comunicare.ro, București.
- Cherulnik, P. D. (1979), "Sex differences in the expression of emotion in a structured social encounter", *Sex Roles*, 5.
- Chimbos, P.D. (1980), *The Greek Experience in Canada*, Mc.Leland&Steward, Toronto.
- Cissna, K. K. ; Cox, D. E. ; Bochner, A. P. (1990), "The Dialectic of Marital and Parental Relationships Within the Stepfamily", *Communication Monographs*, 57.
- Coates, J. (1989), "Gossip revisited: language in all-female groups", în J. Coates (1993), *Women, Men and Language*, Pearson Education Limited, Essex.
- Coates, J. (1993), *Women, Men and Language*, Pearson Education Limited, Essex.
- Coates, J. (1996), *Women Talk*, Blackwell Publishers, London.
- Coltrane, S. (1996), *Family Man: Fatherhood, Housework, and Gender Equity*, Oxford University Press, New York.
- Condry, J. ; Condry, S. (1976), "Sex differences: A study of the eye of the beholder", *Child Development* , 47.
- Conklin, N. F. (1974), "Toward a feminist analysis of linguistic behavior", *Women's Studies*, 1, The University of Michigan Papers, Michigan.
- Constantinople, A. ; Cornelius, R. ; Gray, J. (1988), "The chilly climate: Fact or artifact?", *Journal of Higher Education*, 59.
- Cornelius, R. R. ; Gray, J. M. ; Constantinople, A. P. (1990). "Student–faculty interaction in the college classroom", *Journal of Research and Development in Education*, 23.
- Coser, R. L. (1960), "Laughter among colleagues", *Psychiatry*, 23.
- Craig, D. ; Pitts, M.K. (1990), "The dynamics of dominance in tutorial discussions", *Linguistics*, 28.
- Crawford, M. (1995), *Talking Difference: On Gender and Language*, Sage, London.
- Crosby, F. (1976), *The effects of mode of interaction, sex acquaintance on conversation management*, Boston University, Boston.
- Crosby, F. ; Jose, P ; Wong-McCarthy, W. (1981), "Gender, androgyny, and conversational assertiveness", în C. Mayo, N. Henley (ed.) *Gender and Nonverbal behavior*, Springer-Verlag, New York.
- Crotty, M. (1998), *The foundation of social research*, Age Publication
- Crow, G. ; Pope, C., (2008), *Sociology and Gender*, Sage Publications, London.
- Dabbs, J.M.Jr.; Ruback, R.B. (1984), "Vocal patterns in male and female groups", *Personality and Social Psychology Bulletin*, 10.

- Davis, K. ; Bernstam, M.S., (1991), *Resources, Environment, and Population*, Oxford University Press.
- De Paretto, A. ; Legrand, J. ; Bouiface, J. (2001), *Tehnici de comunicare*, Polirom, Iași.
- Defrancisco, V. L. (1991), "The Sounds of Silence: how men silence women in marital relation", *Discourse & Society. An international journal for the study of discourse and communication in their social, political and cultural contexts*, 1, Sage, London.
- Deutsch, C. J. ; Gilbert, L. A. (1976), "Sex role stereotypes: Effect on perception of self and others and on personal adjustment", *Journal of Consulting Psychology*, 23.
- Deux, K. ; Lewis, L.L. (1984), "The Structure of Gender Stereotypes: Interrelationships Among Components and Gender Label", *Journal of Personality and Social Psychology*, 46.
- Dickson, F. C. (1995), "The Best is Yet to Be: Research on Long-Lasting Marriages", în J. T. Wood, S. Duck (ed.) *Under-Studied Relationships*, Thousand Oaks, Sage Publishing, CA.
- Dodd, C. (1991), *Dynamics of intercultural communication*, Brown, Dubuque, IA.
- Douglas E. ; Vacc, A. ; Pasley, K. (2000), "The Relationship of Gender Role Beliefs, Negativity, Distancing, and Marital Instability", *The Family Journal*, 8, pp. 124
- Dovidio, J. F. ; Brown, C. ; Heltman, K. ; Ellyson, S. L. ; Keating, C. F. (1988), "Power displays between women and men in discussions of gender-linked topics: A multichannel study", *Journal of Personality and Social Psychology*, 55.
- Doyle, J.A. ; Paludi, M.A. (1991), *Sex and Gender: The Human Experience*, Wm.C. Brown Publishers, USA.
- Drass, K.A. (1986), "The effect of gender identity in conversation", *Social Psychology Quarterly*, 49.
- Dubois, B. L. ; Crouch, I. (1976), "The question of tag questions in women's speech: They don't really use more of them do they?", *Language in Society*, 4.
- Duncan, S. ; Fiske, D.W. (1977), *Face-to-face interaction*, Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale, NJ.
- Duran, E.A. (1992), "Communicative Adaptability: A Review of Conceptualization and Measurement", *Communication Quarterly*, 40.
- Durkheim, E. (1893/2001), *Diviziunea muncii sociale*, Albatros, Bucuresti.
- Eakins, B. ; Eakins, G. (1978), *Sex differences in human communication*. Houghton MifHin, Boston.
- Eckert, P. (1993), "Cooperative Competition in Adolescent "Girl-Talk"", în D. Tannen (ed), *Gender and Conversational Interaction*, Oxford University Press, New York.

- Eckstein, D. (1993), „Games married couples play: two theoretical perspectives”, *The Family Journal*, 1.
- Eckstein, D., Ford, R. (1999) „The role of temperament in understanding couples personality differences”, *The Family Journal*, 73.
- Eckstein, D. ; Goldman, A. (2001), “The couples gender-based communication questionnaire (CGCQ)” *The family Journal*, 9.
- Edelsky, C. (1993), “Who’s Got the Floor?”, în D. Tannen (ed), *Gender and Conversational Interaction*, Oxford University Press, New York.
- Edwards, R. (1998), “The effects of gender, gender role and values”, *Journal of Language & Social Psychology*, 17.
- Edwards, R. ; Hamilton, M.A. (2004), “You need to understand my gender role: An empirical test of Tannen’s Model of gender and communication” , *Sex Roles*, 50.
- Enarson, E. (1984), *Woods-Working Women: Sexual Integration in the U. S. Forest Service*, University of Alabama Press., Alabama.
- Engels, F., (1884/1967), “Originea familiei, a proprietății private și a statului”, în K. Marx, F. Engels, *Opere Alese în Două Volume*, vol.2, Editura Politică, București.
- Epstein, C. F. (1970), *Woman's Place: Options and Limits in Professional Careers*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles.
- Epstein, C. F. (1971), "Law partners and marriage partners: Strains and solutions in the dual-career family enterprise", *Human Relations*, 24.
- Epstein, C. F. (1981), *Women in Law*, Basic Books, New York.
- Epstein, C. F. (1985), "Ideal roles and real roles or the fallacy of the misplaced dichotomy", *Research in Social Stratification and Mobility*, 4.
- Epstein, C. F. (1986), “Symbolic Segregation: Similarities and Differences in the Language and Non-Verbal Communication of Women and Men”, *Sociological Forum*, 1.
- Ervin-Tripp, S. (1971) "Sociolinguists" în J. A. Fishman (ed.), *Advances in the Sociology of Language*, pp. 15-151, Mouton, Hague.
- Fausto-Sterling, A. (1986), *Myths of Gender: Biological Theories About Women and Men*, Basic Books, New York.
- Feldman, L. B. (1979), “Marital Conflict and Marital Intimacy: An Integrative Psychodynamic Behavioral Systemic Model”, *Family Process*, 18.
- Fishman, P. (1980), “Conversational insecurity”, în W.P. Robinson, H. Giles, P.M. Smith (ed.), *Language: Social Psychological Perspectives*, Pergamon Press, Oxford.

- Fishman, P. (1982), "Interaction: The work that women do", în Kahn-Hut, Daniels, Colvard (ed.), *Women and Work*, Oxford, New York.
- Fitzpatrick, M. A. (1988), *Between Husbands and Wives: Communication in Marriage*, Sage, Newbury Park, CA.
- Fogarty, M. P. ; Rapoport, R. ; Rapoport, R. N. (1971), *Sex, Career and Family. Prepared jointly by Political and Economic Planning and the Tavistock Institute*, Allen & Unwin, London.
- Frances, S. J. (1979), "Sex differences in non-verbal behavior", *Sex Roles*, 5.
- Franzwa, G., Lockhart, C. (1998), "Communication- sex differences; sex- social aspects", *Sociological Perspectives*, 4.
- Frayser, S. G. (1985), *Varieties of Sexual Experience*, HRAF Press, New Haven
- Galvin, K. ; Brommel, B. (2000), *Family communication: cohesion & change*, Longman, New York.
- Ganong, L., Coleman, M. (1994), *Remarried Family Relationships*, Sage Publications, Newbury Park.
- Garfinkel, H. (1956), "Conditions of successful degradation ceremonies", *American Journal of Sociology*, 61.
- Garfinkel, H. (1967), *Studies in ethnomethodology*, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, N.J.
- Garnets, L. ; Pleck, J.H., (1979), "Sex Role Identity, Androgyny, and Sex Role Transcendence: A Sex Role Strain Analysis", *Psychology of Women Quarterly*, 3.
- Geertz, C. (1973), *Interpretation of cultures*, Basic Books, New York.
- Gibbons, J. (1989), „Variations in Households Forms and Family Consciousness” în K. Ishwaran (ed.), *Family and Marriage- Cross Cultural Perspectives*, Wall and Thompson, Toronto.
- Giddens A. (2000), *The Third Way and its Critics*, Polity Press, Cambridge, UK.
- Gilbert, L.A. (1985), *Men in Dual-Career Families: Current Realities and Future Prospects*, Lawrence Erlbaum, Hillsdale, NJ.
- Gilles, F. ; Duprez, J.M. ; Nicole, O. ; Michel, S. (coord), (1998) *Dicționar de sociologie*, Polirom, Iași.
- Gilligan, C. (1982), *In a Different Voice: Psychological Theory and Women's Development*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts.
- Giri, V. N. (2004), *Gender Role and Communication Style*, Concept Publishing Company, New Delhi.

- Glick, P. ; Lin, S. (1986), „Recent changes in divorce and remarriage”, *Journal of Marriage and Family*, 42.
- Glick, P. C. (1984), “Marriage, divorce, and living arrangements”, *Journal of Family Issues*, 5.
- Glick, P. (1989), „The Family of Today and Tomorrow”, în K. Ishwaran (ed.) *Family and Marriage- Cross Cultural Perspectives*, Wall and Thompson, Toronto.
- Goldman, A. (1983), *Public communication: perception, criticism, performance*, FL: Krieger, Malabar.
- Goffman, E. (1967), “The nature of deference and demeanor”, în Erving Goffman (ed.), *Interaction Ritual: Essays on Face to Face Behavior*, Anchor Books, Garden City.
- Goffman, E. (1976), *Gender Advertisements*, Macmillan, London.
- Goffman, E., (1977), „The arrangement between the sexes”, *Theory and Society*, 4.
- Gonzalez-Bono, E. ; Salvador, A. ; Ricarte, J. ; Seranno, M.A. ; Arendo, M. (2000), „Testosterone and attribution of succesfull competition”, *Aggressive Behavior*, 3.
- Goode, W.J. (1963), *World Revolution And Familz Patterns*, Free Press, New York.
- Goode, W.J. (1982), *The Family*, Englewood Cliffs, New York.
- Goodman, N. (1992), *Introducere în sociologie*, Lider, București.
- Goodwin, M. H. (1990), “*He- said –she-said. Talk as Social Organisation among Black Children*”, Indiana University Press, Bloomington.
- Gottman, J.M. (1979), *Marital interaction: experimental investigations*, Academic Press, New York.
- Gottman, J. M. (ed.). (1990), *How marriages change*, Lawrence Erlbaum Hillsdale, NJ.
- Gottman, J. M. (1993), “A theory of marital dissolution and stability. *Journal of Family Psychiatry*, 7.
- Gottman, J. M. (1994a). *What predicts divorce: The relationship between marital processes and marital outcomes*, Lawrence Erlbaum Hillsdale, NJ.
- Gottman, J.M. (1994b), *Why marriages succed or fail*, Simon & Schuster, New York.
- Gottman, J. M. (1996), *Toward a process model of men in marriages and families*. Paper presented at the Conference on Men in Families, Pennsylvania State University.
- Gottman, J. M. ; Levenson, R. W. (1988), “The Social Psychophysiology of Marriage”, în P. Noller, M. A. Fitzpatrick (ed.), *Perspectives on Marital Interaction*, Multilingual Masters, Philadelphia.
- Gottman, J. M., Porterfield, A. L. (1981), “Communicative competence in the nonverbal behavior of married couples”, *Journal of Marriage and the Family*, 43.
- Graham, A. (1973), "The making of a non-sexist dictionary", *Ms December*, 12.

- Gray, J. (1992/2002), *Bărbații sunt de pe Marte, Femeile sunt de pe Venus*, Vremea, București.
- Gray, J. (1996), *Mars and Venus together forever*, HarperCollins, New York.
- Gudykunst, W. B. ; Lee, C. M. (2001), "An Agenda for Studying Ethnicity and Family Communication", *Journal of Family Communication*, 1.
- Gumperz, J.J. (1972), "Sociolinguistics and Conversation in Small Groups", în J.B. Pride, J. Holmes (ed.), *Sociolinguistics*, Penguin Books, Harmondsworth.
- Hall, E. T. (1959), *The Silent Language*, Doubleday, New York
- Hall, E. T. (1966), *The Hidden Dimension*, Random House, New York.
- Hall, E. T. (1968) "Proxemics", *Current Anthropology*, 9.
- Hall, J.A. (1984), *Nonverbal Sex Differences: Communication Accuracy and Expressive Style*, John Hopkins University Press, Baltimore.Hansford, B.C.,
- Hansford, B. C. ; Hattie, J.A. (1987), "Perceptions of Communicator Style and Self-Concept", *Communication Research: An International Quarterly*, Vol. 14, 2.
- Hart, R.P. ; Burks, D.M. (1972), "Rhetorical Sensitivity and Social Interaction", *Speech Monographs*, 39.
- Hart, R.P. ; Carlson, R.E. ; Eadie, W.F. (1980), "Rhetsen scale. Attitudes toward communication and the assessment of rhetorical sensitivity", *Communication Monographs*, 47.
- Have, P. (1999), *Doing Conversation Analysis - A Practical Guide*, Sage, London.
- Heider, F. (1958), *The psychology of interpersonal relations*, John Wiley & Sons, New York
- Heiss, J. (1991), "Gender and Romantic Love Roles", *Communication Quaterly*, 32.
- Helfrich, H. (1979), "Age Markers in Speech", în K. Scherer, H. Giles (ed.), (1979), *Social Markers in Speech*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Henley, N. (1973), "Status and sex: Some touching observations", *Bulletin of the Psychonomic Society*, 17.
- Henley, N. (1974), "Power, sex and nonverbal communication", *Berkeley Journal of Sociology*, 18.
- Henley, N. (1977), *Body Politics: Power, Sex and Non-verbal Communication*, Englewood Cliffs, Prentice Hall.
- Henley, N. (1987), *Body politics*, NJ: Prentice Hall, Englewood Cliffs.
- Henley, N. ; Thorne, B. (1975), "Sex Differences in Language, Speech, and Nonverbal Communication: An Annotated Bibliography", în B. Thorne, N. Henley (ed.), *Language and Sex: Difference and Dominance*, Newbury House Publishers, Rowley, MA.

- Heritage, J. (1984), *Garfinkel and Ethnomethodology*, Polity Press, Cambridge.
- Hershey, S. ; Werner, E. (1975), "Dominance in marital decision making in woman's liberation and non-woman's liberation families", *Family Process*, 14.
- Hiatt, M. (1977), *The Way Women Write*, Teachers College Press, New York.
- Hilpert, F. C. ; Kramer, C. ; Clark, R. A. (1975), "Participants' perceptions of self and partner in mixed-sex dyads", *Central States Speech Journal*, 26.
- Hirschman, L. (1974), "Analysis of supportive and assertive behavior in conversation", lucrare prezentată în cadrul *Linguistic Society of America Meeting*, New York.
- Holmstrom, R. (1972), *Two-career Family*, Schenkman, Cambridge.
- House, J. S. (1981), "*Work, Stress, and Social Support*", Addison-Wesley, Reading, MA.
- Huber, J. ; Spitz, G. (1980), "Considering divorce: An expansion of Becker's theory of marital instability", *American Journal of Sociological Review*, 86.
- Huls, E. (1988), "Family Interaction from an Interactional Sociolinguistic Perspective", în D. Roger, Bull, P (ed.), (1988) *Conversation: an Interdisciplinary Perspective*, Multilingual Matters, Clevedon, England.
- Hyde, J. (1981), "How large are cognitive differences? A Metanalysis", *American Psychologist*, 26.
- Hyde, J. ; Fenema, E. ; Laman, S.J. (1990), "Gender differences in mathematics performance: A Meta-analysis", *Psychological Bulletin*, 107.
- Hymes, D. (1972), "On Communicative Competence", în J. B. Pride ; J. Holmes (ed.), *Sociolinguistics*, Penguin Books, Harmondsworth.
- Ickes, W. ; Barnes, R. D. (1977), "The role of sex and self-monitoring in unstructured dyadic interactions", *Journal of Personality and Social Psychology*, 35.
- Iluț, P. (1995), *Familia. Cunoaștere și asistență*, Argonaut, Cluj-Napoca.
- Iluț, P. (2000), *Iluzia localismului și localizarea iluziei*, Editura Polirom, Iași.
- Iluț, P. (2005), *Sociopsihologia și Antropologia Familiei*, Polirom, Iași.
- Iluț, P. (2006) "Clarificări în problematica gender", *Sociologie Românească*, vol. IV, 3, București.
- Infante, D. A. ; Sabourin, T.C. ; Rudd, J.E.; Shannon, E.A. (1990), "Verbal aggression in violent and nonviolent marital disputes", *Communication Quarterly*, 38.
- James, D. ; Clarke, S. (1993), "Women, Men, and Interruptions: A Critical Review", în D. Tannen (ed.), *Gender and Conversational Interaction*, Oxford University Press, New York.

- James, D. ; Drakich, J. (1993), "Understanding Gender Differences in Amount of Talk", în D. Tannen (ed.), *Gender and Conversational Interaction*, Oxford University Press, New York.
- James, T. ; Cinelli, B. (2003), "Exploring gender-based communication styles", *Journal of School Health*, 73.
- Jespersen, O. (1922), *Language : its nature, development and origin*, Allen & Unwin, London.
- Jespersen, O. (1974), "A simplest systematics for the organization of turntaking for conversation", *Language*, 50.
- Johansson, C. (2007), „Research on Organizational Communication The Case of Sweden”, *Nordicom Review* , 28.
- Johnson, C. (1994), "Gender, Legitimate Authority, and Leader-Subordinate Conversations", *American Sociological Review*, 59.
- Johnson, S. (1997), 'Theorizing Language and Masculinity: a Feminist Perspective' în S. Johnson ; U. Meinhof (ed.), (1997) *Language and Masculinity*, Blackwell Publishers, London.
- Jung, C. G. (1923), *Psychological types: Or the psychology of individuation*, Harcourt Brace, New York.
- Kahn, M. (1970), „Non-verbal communication and marital satisfaction”, *Family Process*, 9.
- Kajander, C.A. (1976), "The effects of instructor and student sex on verbal behaviors in college classrooms", *Dissertation Abstracts International*, 37.
- Kalcik, S. (1975), "...like Ann's gynecologist or the time I was almost raped", în C. Farrer (ed.), *Women and folklore*, University of Texas Press., Austin.
- Kelly, A. B. ; Fincham, F. D. (1998), "Marital health", în H. S. Fredman (ed.), *Encyclopedia of mental health*, vol. 2, Academic Press New York.
- Kemper, T., (1990), *Testosterone and Social Structure*, Rutgers University Press, New Brunswick.
- Kerr, P. (1983), "Judge overturns finding by jury of sex bias in newscaster's suit", *New York Times*, 01 November, pp.1.
- Kerr, P. (1984a), "Jury selection begins in retrial of Craft case", *New York Times*, 05 January, pp.18.
- Kerr, P. (1984b), "Jury awards Chris Craft \$325,000", *New York Times*, 14 January, pp.13.
- Kessler, S. J. ; McKenna. W., (1978), *Gender: An Ethnomethodological Approach*, University of Chicago Press, Chicago, Il.

- Kim, Min-Sun, ; Bresnahan, M. (1996), "Cognitive basis of gender communication: A cross-cultural investigation of perceived constraints in requesting", *Communication Quarterly*, 44, pp. 53-67.
- Kimball, G. (1983), *The 50-50 Marriage*, Beacon Press, New York.
- Kimmel, M.S. (2004), *The Gendered Society*, Oxford University Press, New York.
- Kirtley, M.D. ; Weaver, J.B. III (1999), „Exploring the impact of gender role self-perception on communication style”, *Women’s Studies in Communication*, 22.
- Kitson, G. C. ; Holmes, W. M. (1992), *Portrait of divorce*, Guilford, New York.
- Kitson, G. C. ; Morgan, L. A. (1990), “Multiple consequences of divorce”, *Journal of Marriage and the Family*, 52.
- Klein, H. M. ; Willerman, L. (1979), "Psychological masculinity and femininity and typical and maximal dominance expression in women", *Journal of Personality and Social Psychology*, 37.
- Klein, M. (2006), *Le complexe d'Oedip*, Payot-Poche, Paris.
- Knapp, M. (1984). *Interpersonal communication and human relationships*, Allyn and Bacon, Boston.
- Knapp, M. L. ; Miller, G. R. ; Fudge, K. (1994), *Handbook of interpersonal communication (2nd Ed.)*, Sage, Thousand Oaks, CA.
- Kohlberg, L. ; Zigler, E. (1967), „The impact of cognitive maturity on the development of sex role attitudes in the years 4 to 8 ”, *Genetic Psychology Monographs*, 75.
- Kollock, P. ; Blumstein, P. ; Schwartz, P. (1985), “Sex and power in interaction”, *American Sociological Review*, 50.
- Kramarae, C. (1989), "Coming to Terms with Women's Language" în Barnouw (et. al.), *International Encyclopedia of Communications*, (ed.), vol II, Oxford University Press, New York.
- Kramarae, C. ; Thorne, B. ; Henley, N. (1983), “Sex Similarities and Differences in Language, Speech, and Nonverbal Communication: An Annotated Bibliography” în B. Thorne, C. Kramarae, N. Henley, Newbury (ed.) *Language, Gender, and Society*, House Publishers, Rowley, MA.
- Kramer, C. (1974), "Folklinguistics", *Psychology Today*, 8.
- Kramer, C. (1975), "Women's speech: Separate but un-equal?" în B. Thorne, N. Henley (ed.), *Language and Sex*, Newbury House, Rowley.
- Kramer, C. ; Thorne, B. ; Henley, N. (1978), "Review essay: Perspectives on language and communication", *Signs*, 3.

- Labarthe, J.C. (1997), "Are boys better than girls at building a tower or a bridge at 2 years of age", *Archives of Disease in Childhood*, 77.
- Labov, W. (1972), *Language in the Inner City*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia.
- LaFrance, M. (1981), "Gender gesture: Sex, sex role and nonverbal communication", in C. Mayot, N. Henley (ed.), *Gender and Nonverbal Behavior*, Springer-Verlag, New York.
- Lakoff, R. (1973), "Language and woman's place", *Language and Society*, 2.
- Lakoff, R. (1975), *Language and Woman's Place*, Harper and Row, New York
- Lamphere L. (1987), *Feminism and Anthropology: the struggle to reshape our thinking about gender*, Indiana University Press, Indiana.
- Laswell, H. (1948), "The structure and function of communication in society", in L. Bryson (ed.), *The communication of ideas*, Harper, New York.
- Lawrence, B. (1974), "Dirty words can harm you", *Redbook*, 143.
- Layng, A., (1993), "Why don't we act like the opposite sex?", *U.S.A. Today*, 1993.
- Leacock, E., (1978), "Women's status in Egalitarian Society: Implications for social revolution", *Current Anthropology*, 19.
- Leet-Pellegrini, H.M. (1980), Conversational dominance as a function of gender and expertise", in H. Giles, W.P. Robinson, P.M. Smith (ed.), *Language: Social psychological perspectives*, Pergamon Press., New York.
- Leffler, A. ; Gillespie, D. ; Conaty, J.C. (1982), "The effects of status differentiation on nonverbal behavior", *Social Psychology Quarterly*, 45.
- Legman, D. (1968), *Rationale of the Dirty Joke: An Analysis of Sexual Humor*, Castle Books, Memphis.
- Levi-Strauss, C. (1949), *Les structures elementaires de la parente*, P.U.F, Paris.
- Li, J. T. ; Caldwell, R. A. (1987), "Magnitude and direction effects of marital sex-role incongruence on marital adjustment", *Journal of Family Issues*, 8.
- Liebler, C. M. ; Smith, S. J. (1997), "Tracking gender differences: A comparative analysis of network correspondents and their sources", *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 4(1), pp. 58-69.
- Linell, P. (1990), "The Power of Dialogue Dynamics", in I. Markova, K. Foppa (ed.), *The Dynamics of Dialog*, Harvester Wheatsheaf, New York.
- Litwak, E. (1960), "Occupational Mobility and Extended Family Cohesion", *American Sociological Review*, 25.
- Lorber, J. K. (1984), *Women Physicians: Careers, Status and Power*, Methuen, New York.

- Lott, B. E. (1987). *Women's lives themes and variations in gender learning*, Brooks/Cole, Pacific Grove, CA.
- Lueptow, L. B. ; Guss, M. B. ; Hyden, C. (1989), "Sex role ideology, marital status, and happiness", *Journal of Family Issues*, 10.
- Luxton, M. (1980), *More than a Labour of Love*, Women's Press, Toronto.
- Lye, D. N. ; Biblarz, T. J. (1993), "The effects of attitudes toward family life and gender roles on marital satisfaction", *Journal of Family Issues*, 14.
- Maccoby, E. ; Jacklin, C.N. (1974), *The psychology of sex differences*, Stanford University Press., Stanford.
- Maddock, J. (1989), "Healthy Family Sexuality: Positive Principles for Educators and Clinicians", *Family Relations*, 38.
- Malinowski, B. (1964), *Sex and repression in savage society*, Meridian Books/World, Cleveland, OH.
- Maltz, D. ; Borker, R. (1982), "A cultural approach to male-female miscommunication", in J.J. Gumperz (ed.), *Language and social identity*, Cambridge University Press., Cambridge.
- Mandell, M. (1989), "Marital Roles in Transition", in K. Ishwaran (ed.), *Family and Marriage- Cross Cultural Perspectives*, Wall and Thompson, Toronto.
- Markel, N.N. ; Long, T. ; Saine, T.J. (1976), "Sex effects in conversational interaction: Another look at male dominance", *Human Communication Research*, 2.
- Martin, J.N. ; Craig, R.T. (1983), "Selected linguistic sex differences during initial social interactions of the same-sex and mixed-sex student dyads", *Western Journal of Speech Communication*, 47.
- McCallister, L. (1992), *I wish I'd said that!*, John Wiley, New York.
- McClanahan, S. ; Booth, K. (1989), "Mother-only families: Problems, prospects, and politics", *Journal of Marriage and Family*, 51.
- McConnell-Ginet, S. (1978), "Intonation in a man's world", *Signs*, 3.
- McGoldrick, M. (1993), "Ethnicity, Cultural Diversity and Normality", in F. Walsh (2ed.) *Normal Family Processes*, Guilford Press, New York.
- McLachlan, A. (1991), "The effects of agreement, disagreement, gender and familiarity on patterns of dyadic interaction", *Journal of Language and Social Psychology*, 10.
- McMillan, J.R. ; Clifton, A.K. ; McGrath, D. ; Gale, W.S. (1977), "Women's language: Uncertainty, or interpersonal sensitivity and emotionality?", *Sex Roles*, 3.
- Mehrabian, B. (1981), *Silent messages: implicit communication of emotions and attitudes*, CA: Wadsworth, Belmont.

- Mesthrie, R.; Swann, J. ; Deumert, A. ; Leap, W. (2000), *Introducing Sociolinguistics*, Edinburgh University Press, Edinburgh.
- [Miller](#), A.G. (1951), *Language and Communication*, [McGraw-Hill](#), New York.
- Miller, R. S. (1997), "We Always Hurt the Ones We Love: Aversive Interactions in Close Relationships", în R. W. Kowalski (ed.), *Aversive Interpersonal Behaviors*, Plenum Press., New York.
- Mishler, E and Waxler, N (1968), "*Interaction in Families: an Experimental Study of Family Processes and Schizophrenia*", Wiley, New York.
- Montgomery, B. & Norton, R. (1981), „Sex differences and similarities in communicator styles”, *Communication Monograph*, 48.
- Mucchielli, A. (coord.) (2002), *Dicționar al Metodelor Calitative*, Polirom, Iași.
- Murdock, G. P. (1949), *Social Structure*, MacMillan, New York.
- Murdock, G. P. (1957), "World Ethnographic Sample", *American Anthropologist*, 59.
- Murphy, D. ; Mendelson, L. (1973), „Communication and adjustment in marriage: Investigating the relationship”, *Family Process*, 12.
- Natale, M.; Entin, E.; Jaffe J. (1979), "Vocal interruptions in dyadic communication as a function of speech and social anxiety", *Journal of Personality and Social Psychology*, 37.
- Navran, L. (1967), „Communication and adjustment in marriage”, *Family Process*, 6.
- Nemeth, C. ; Endicott, J. ; Wachtler, J. (1976), "From the '50s to the '70s: Women in jury deliberations", *Sociometry*, 38.
- Newstrom, J.W. ; Keith, D. (1993), *Organizational Behaviour: Human Behaviour at Work*, 9th (ed.9), McGrawhill Inc., New York.
- Nilsen, A. P. (1972), "Sexism in English: A feminist view", în S. Hoffman, Tinsley (ed.), *Female Studies*, vol. 6, Feminist Press, Old Westbury.
- Nilsen, A. P. (1973), "The correlation between gender and other semantic features in American English", lucrare prezentată în cadrul *Linguistic Society of America Meetings*, San Diego.
- Nimkoff, M. F. (1965), *Comparative Family Systems*, Houghton Mifflin Boston.
- Noica, C. (1970), *Rostirea Filozofică Românească*, Editura. Științifică, București.
- Norton, R. (1978), „Foundation of a communicator style construct”, *Human Communication Research*, 4.
- Norton, R. (1983), *Communicator Style*, CA: Sage, Beverly Hills.
- Norton, A. ; Miller, M. A. (1992), "Marriage, divorce, and remarriage in the 1980's", *Current population reports*, 180, Government Printing Office, Washington DC.

- Ochs, E. (1999), "Transcription as Theory" în A. Jaworski, N. Coupland (ed.), (1999) *The Discourse Reader*, Routledge, London.
- Ogburn, W. ; Nimkoff, M. (1955), *Technology and the Changing Family*, Houghton, Mifflin, Boston.
- O'Keefe, B. J. (1988), "The logic of message design: individual differences in reasoning about communication", *Communication Monographs*, 55.
- Osgood, C. (1976), *Focus on Meaning. Volume 1: Explorations in Semantic Space*. The Hague, Mouton.
- Paige, K.E. ; Paige, J.M., (1981), *The Politics of reproductive Ritual*, University of California Press, Berkeley, CA.
- Parsons, T. (1943), "Sex Roles In The American Kinship", *Anti Essays*, descărcat la 09.10. 2010, de pe World Wide Web: <http://www.antiessays.com/free-essays/8584.html>.
- Parsons, T. (1955), „The American Family” în T. Parsons, R. Bales (ed.), *Family, Socialization and Interaction Process* , Free Press, Glencoe.
- Parsons T. ; Bales, R. F. (1955) *Family Socialization and Interactional Process*, Free Press, Glencoe, Il.
- Pearson, J. ; West, R.L. ; Turner, L.H. (1995). *Gender and Communication* (3rd ed.). Brown & Benchmark Publishers, Dubuque, IA.
- Petronio, S. (2000), "The Boundaries of Privacy: Praxis of Everyday Life", în S. Petronio (ed.), *The Secrets of Private Disclosures*, Erlbaum, NJ.
- Popper, K. ; Lorenz, K. (1985/1997), *Viitorul este deschis*, Editura Trei, București.
- Popper, K. ; Lorenz, K. (1985/1997), *Viitorul este deschis*, Editura Trei, București.
- Preisler, B. (1986), *Linguistic Sex Roles in Conversation*, Mouton de Gruyter, Berlin.
- Raush, H. L. ; Barry. W. A. ; Hertel. R. K. ; Swain, M. A. (1974), *Communication, conflict and marriage*, Jossey-Bass, San Francisco, CA.
- Rim, Y; Rim, Y. (1977). "Personality variables and interruptions in small discussions", *European Journal of Social Psychology*, 7.
- Ritzer, G (1994), *Sociological beginnings – On the origins of key ideas in sociology*, McGraw – Hill, Inc.
- Rodman, H. (1972), "Marital Power and the Theory of Resources in Cultural Context", *Journal of Comparative Family Studies*, 3.
- Roger, D (1988), "Experimental Studies of Dyadic Turn-Taking Behaviour", în D. Roger, P. Bull (ed.), *Conversation: an Interdisciplinary Perspective*, Multilingual Matters, Clevedon, England.

- Roger, D. ; Bull, P (ed.). (1988), *Conversation: an Interdisciplinary Perspective*, Multilingual Matters, Clevedon, England.
- Rogers, L. E. (2001), "Relational Communication in the Context of Family", *Journal of Family Communication*, 1.
- Roloff, M. (1996), "The Catalyst Hypothesis: Condition Under Which Coercive Communication Leads to Physical Aggression", în D. Cahn, D. Floyd (ed.), *Family Violence from a Communication Perspective*, Sage Publications, Thousand Oaks, CA.
- Rosaldo, M. ; Lamphere, L., (1974), *Woman, Culture, and Society*, Stanford University Press, Stanford, California.
- Ross, M.F. (1986), "Female Political Participation: A Cross-Cultural Explanation", *American Anthropologist*, 88.
- Ruesch, J. ; Bateson, G. (1951), *Communication: The Social Matrix of Psychiatry*. W.W. Norton & Company.
- Sacks, H. (1972), "An Initial Investigation of the Usability of Conversational Data for Doing Sociology", în D. Sudnow (ed.), *Studies in Social Interaction*, Free Press, New York.
- Sacks, K. (1979), *Sisters and Wives*, Greenwood Press, Westport, Conn.
- Sagrestano, L. (1992), "Power Strategies in Interpersonal Relationships", *Psychology of Women Quarterly*, 16.
- Sanday, P.R. (1981), *Female Power and Male Dominance*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Sapolsky, R. (1997), *The trouble with testosterone*, Simon and Schuster, New York.
- Schultz, M. R. (1975), "The semantic derogation of women", în B. Thorne ; N. Henley (ed.), *Language and Sex: Differ-ence and Dominance*, Newbury House, Rowley.
- Segalen, M. (1983), *Love and Power in the Peasant Family*, Blackwel, London.
- Segalen, M. (1986), *Hystorical Anthropology of the Family*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Schlegel, A. (1989), *Gender Issues and Cross-Cultural Research*, Sage Publications, London.
- Shaw, M.E. ; Sadler, O.W. (1965), "Interaction Patterns in heterosexual dyads varying in degree of intimacy", *Journal of Social Psychology*, 66.
- Siegler, D. ; Siegler, R. (1976), "Stereotypes of males' and females' speech", *Psychological Reports*, 70.
- Silverman, D. (2004), *Interpretarea datelor calitative. Metode de analiză a comunicării, textului și interacțiunii*, Polirom, Iași.

- Simkins-Bullock, J. A. ; Wildman, B.G. (1991), "An Investigation Into the relationships Between Gender and Language", *Sex Roles*, 24, pp. 149-160.
- Simmel, G. (1950), *The Sociology of Georg Simmel*, Wolff, K. (trad., ed.), Free Press, New York.
- Simon, B. ; Blass R.B (1991) *The development and vicissitudes of Freud's ideas on the Oedipus complex*, Cambridge University Press.
- Smith, T. (1985), "Working wives and women's rights: The connection between the employment status of wives and the feminist attitudes of husbands", *Sex Roles*, 12.
- Socha, T. J. ; Diggs, R. (1999), "*Communication, Race and Family: Exploring Communication in Black, White, and Biracial Families.*", Erlbaum, Mahwah, NJ.
- Soskin, W.F. ; John, V.P. (1963), "The study of spontaneous talk" în R. Baker (ed.), *The stream of behaviour*, Appleton, Century, Crofts, New York.
- Specher, S. ; McKinney, K. (1994), "Sexuality in Close Relationships" în A. Weber, J. Harvey (ed.), *Perspectives in Close Relationships*, Allyn & Bacon, Needham Heights, MA.
- Spender, D. (1980), *Man Made Language*, Routledge & Kegan Paul, London.
- Spender, D. ; Spender, L. (1984/1986), *Scribbling Sisters*, Camden Press, London.
- Stamps, J. (1995), "Sociobiology: Its Evolution and Intellectual Descendents", *Political and Life Science*, 14.
- Stanton, J. (1995), *Comunicarea*, Societatea de Științe și Tehnică S.A. , București.
- Stein, P. (1984), „Men in Families” în *Women and Family: two decades of change*, în B. Hess, M. Sussman (ed.), *Marriage and Family Review*, 7.
- Sternbieb,G. ; Hughes, W. (1986), „Demographies and housing in America”, *Journal of Mariage and Family*, 41.
- Stier, D.S. ; Hall, J. A. (1984), "Gender differences in touch: An empirical and theoretical review", *Journal of Personality and Social Psychology*, 47.
- Stanley, L. ; Wise, S. (1983), *Breaking out: Feminist Counciousness and Feminist Research*, Kegan Paul, London.
- Stone, L. ; McKee, N. (1999), *Gender and culture in America*, NJ: Prentice Hall, Upper Saddle River.
- Street, R.L.Jr. ; Murphy, T.J. (1987), "Interpersonal orientation and speech behaviour", *Communication Monographs*, 54.
- Strodtbeck, F. L. ; Mann, R. D. (1956), "Sex role differentiation in jury deliberations", *Sociometry*, 19.

- Strong, B. ; DeVault, C. ; Sayad, B. (1998), *The Marriage and the Family Experience: Intimate Relationships in a Changing Society*, Wadsworth Pub. Co., Belmont.
- Sullivan, P. (2004), "Communication differences between male and female team sport athletes", *Communication Reports*, 17.
- Sussman, M. (1959), „The Isolated Nuclear Family: Fact or Fiction?", *Social Problems*, 6.
- Symons, D. (1985), "Darwinism and the Contemporary Marriage", în K. Davis (ed.), *Contemporary Marriage: Comparative Perspectives on a Changing Institution*, Russel Sage Foundation, New York.
- Talbot, M. (1992), " 'I wish you'd stop interrupting me!' Interruptions and asymmetries in speaker-rights in 'equal encounters' ", *Journal of Pragmatics*, 18.
- Talbot, M. (1998), *Language and gender*, Polity Press, Cambridge.
- Tannen, D. (1983), "When is an overlap not an interruption? One comportament of conversational style" în R.J. DiPietro, W. Brawley, A. Wedel (ed.), *The first Delaware Symposium on Language Studies*, University of Delaware Press., Newark.
- Tannen, D. (1990), *You just don't understand: Women and men in conversation*, Morrow, New York.
- Tannen, D. (1992), *That's not what I meant!*, Ballantine, New York.
- Tannen, D. (1993), *Framing in discourse*. Oxford University Press, Inc., New York.
- Tannen, D. (1994), *Gender and discourse*, Oxford University Press, New York.
- Tannen, D. (1999), *The argument culture: stopping America's war of words*, Ballantine, New York.
- Tannen, D. (2001), *You just don't understand: Women and Men in Conversation*, Quill. New York.
- Tannen, D. (2005), *Conversational style: analyzing talk among friends*, Oxford University Press, Inc., New York.
- Teachman, J. D. ; Polonko, K. A. (1990), "Cohabitation and marital stability in the United States", *Social Forces*, 69.
- Tesch, [R.](#) (1990), *Qualitative Research: analysis types and software tools*, Falmer, New York.
- Thompson, L. (1991), "Family world: Women's sense of fairness", *Journal of Family Issues*, 12.
- Thompson, L. (1993), "Conceptualizing gender in marriage: The case of marital care", *Journal of Marriage and the Family*, 55.
- Thorne, B. (1976), "Review of Language and Woman's Place by Robin Lakoff", *Signs*, 1.

- Thorne, B. ; Henley, N. (ed.) (1975), *Language and Sex: Difference and Dominance*, Newbury House, Rowley.
- Thorne, B. ; Kramarae, C ; Henley, N. (1983), *Language, gender and society*, Newbury House, Rowley MA.
- Thornton, A. ; Alwin, D. ; Camburn, D. (1984), „Causes and Consequences of sex-role Attitude Change”, *American Sociology Review*, 48.
- Tiger, L. ; Fox, R., (1971), *The Imperial Animal*, Holt, New York.
- Tischler, H. ; Whitten, P. ; Hunter, D. (1986), *Introduction to Sociology*, Holt, Rinehart and Winston, New York.
- Vangelisti, A. (2004), *Handbook of Family Communication*, Lawrence Erlbaum Associates, Inc. Publishers, New Jersey.
- Vangelisti, A. L. ; Banski, M. A. (1993), “Couples Debriefing Conversations. The Impact of Gender, Occupation and Demographic Characteristics”, *Family Relation*, 14.
- Vissing, Y. ; Baily, W. (1996), “Parent-to-Child Verbal Aggression”, in D. Cahn, S. Floyd (ed.), *Family Violence from a Communication Perspective*, Sage Publications, Thousand Oaks, CA.
- Wallerstein, J. S. ; Kelly, J. B. (1977), “Divorce counseling: A community service for families in the midst of divorce”, *American Journal of Orthopsychiatry*, 47.
- Walshok, M. (1981), *Blue Collar Women*, Doubleday, New York.
- Wardaugh, R. (1995), *An Introduction to Sociolinguistics*, Blackwell Publishers, London.
- Warren, C. (1992), “Perspectives on International Sex Practices and American Family Sex Communication Relevant to Teenage Sexual Behavior in the United States”, *Health Communication*, 4.
- Warren, C. (1995), “Parent-Child Communication about Sex”, in T.J. Socha ; G.H. Erlbaum (ed.), *Parents, Children and Communication: Frontiers of Theory and Research.*, Erlbaum, Mahwah, NJ.
- Wartella, E. ; and Jennings, N. (2001), “New Members of the Family: The Digital Revolution in the Home”, *Journal of Family Communication*, 1.
- Watzlawick, B. ; Beavin, J.H. ; Jackson, D. (1967), *Pragmatics of Human Communication*, Norton, New York.
- West, R. ; Turner, L. H. (1995), “Communication in Lesbian and Gay Families: Developing a Descriptive Base” ”, in T.J. Socha, G.H. Erlbaum (ed.), *Parents, Children and Communication: Frontiers of Theory and Research.*, Erlbaum, Mahwah, NJ.
- West, C. (1979), “Against our will: Male interruptions of females in cross-sex conversation”, *Annals of the New York Academy of Sciences*, 327.

- West, C. ; Zimmerman, D. H. (1983), "Small insults: A study of interruptions in cross-sex conversations between unacquainted persons". în B. Thorne, C. Kramarae, N. Henley (ed.), *Language, gender and society* (pp. 102-117). Newbury House, Rowley, MA.
- West, C., Zimmerman, D. H. (1987), "Doing Gender", *Gender and Society*, 1.
- Wheelan S. A. ; Verdi, A. F. (1992), "Differences in male and female patterns of communication in groups: A methodological artifact?", *Sex Roles: A Journal of Research*, 27.
- Whitchurch, G. ; Dickson, F. C. (1999), "Family Communication", în S.K. Steinmetz, G.W. Peterson (ed.), *Handbook of Marriage and the Family*, (2nd edition), Plenum Press., New York.
- White, J. (1989), „Marriage: a developing process”, în K. Ishwaran (ed.) *Family and Marriage- Cross Cultural Perspectives*, Wall and Thompson, Toronto.
- Whorf, B.L. (1956), *Language, Thought and Reality*, J.B. Carroll (ed.), MIT Press Cambridge.
- Wilder, C. ; Collins, S. (1994) "Patterns of Interactional Paradoxes", în W.R. Cupach, B.H. Spitzberg (ed.), *The Dark Side of Interpersonal Communication*, Erlbaum Mahwah, NJ.
- Williams, B. (1984), "Second co-anchor charges bias", *New York Times*, 21 September, pp.23.
- Wilson, S. R. ; Whipple, E. E. (1995), "Communication, Discipline, and Physical Child Abuse", în T.J. Socha, G.H. Stamp (ed.) *Parents, Children and Communication: Frontiers of Theory and Research*, Erlbaum, Mahwah, NJ.
- Witteman, H. ; Fitzpatrick, M. A. (1986), "Compliancegaining in Marital Interaction: Power Bases, Processes, and Outcomes", *Communication Monographs*, 53.
- Wolin, S. J. ; Bennett, L. A. (1984), "Family Rituals", *Family Process*, 23.
- Wood, M. M. (1966), "The influence of sex and knowledge of communication effectiveness on spontaneous speech", *Word*, 22.
- Wood, J. T. (1997), *Gendered Lives: Communication, Gender, and Culture*, (2nd edition) Wadsworth, Belmont, CA.
- Woods, N. (1988), "Talking Shop: Sex and Status as Determinants of Floor Appointment in a Work Setting", în J. Coates, D. Cameron (ed.) *Women in Their Speech Communities: New Perspectives on Language and Sex*, Longman, New York.
- Yerby, J. ; Buerkel-Rothfuss, N. L. ; Bochner, A. (1990), *Understanding Family Communication*, Gorsuch Scarisbrick, Scottsdale, AZ.
- Yin, K.R. (2005), *Studiul de Caz*, Polirom, Iași.
- Zanden, J. W. (1993), *Sociology- The Core*, Ohaio State Univerity, Ohio.

- Zanna, M. P. ; Pack, S. J. (1975), "On the self-fulfilling nature of apparent sex differences in behavior", *Journal of Experimental Social Psychology*, 11.
- Zimmerman, D. H. ; West, C. (1975), "Sex roles, interruptions and silences in conversation", în B. Thorne, N. Henley (ed.), *Language and sex: Difference and dominance* (pp.105-129), Newbury House, Rowley, MA.

Resurse Web

- *** "A Guide To Gender Impact Assessment", European Commission, DG Employment, Industrial Relations and Social Affairs, Department V/D.5, October 1997. (http://europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/gender/gender_en.pdf)
- *** Americans for Divorce Reform. "Divorce Statistics Collection." disponibil la <http://www.divorcereform.org/stats.html>.
- *** Japanese Ministry of Health, Labour and Welfare. "Vital Statistics. Divorces (1983–2000)." Japan Information Network web site, disponibil la <http://www.jinjapan.org/stat/stats/02VIT32.html>.
- Golden, A., ed. (2000), "Communication Perspective on Work and Family." *Electronic Journal of Communication* 10:3–4. disponibil la <http://www.cios.org/www/ejc/v10n3400.htm>.
- Karlsson, H. C. (2005), „Is it a Boy or a Girl? A Sociopragmatic Study of Gender Differences in English and How These Differences Can Be Used in Fiction”, Degree Project, disponibil la <http://dooku.miun.se/engelska/englishC/C-essay/VT05/Final/Hanna%20Karlsson.pdf>
- *** PEW Internet and American Life Project. (2000). "Tracking Online Life: How Women Use the Internet to Cultivate Relationships with Family and Friends." Disponibil la <http://www.pewinternet.org>.
- *** PEW Internet and American Life Project, (2001), "Teenage Life Online: The Rise of the Instant-Message Generation and the Internet's Impact on Friendships and Family Relationships." Disponibil la <http://www.pewinternet.org>.

Bibliografie rezumat:

- Aries, E. (1996), *Men and Women in Interaction. Reconsidering the Differences*, Oxford University Press, New York.
- Bem, S. L. (1975), "Sex-role adaptability: One consequence of psychological androgyny", *Journal of Personality and Social Psychology*, 31.
- Bernstein, B. (1990), *The Structure of Pedagogic Discourse. Vol 4 - Class, Codes and Control*, Routledge, London.
- Blum-Kulka, S. (1997), *Dinner talk: Cultural Patterns of Sociability and Socialization in Family Discourse*, Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, NJ.
- Bochner, A.P. ; Kelly, C.V. (1974), "Interpersonal Competence: Rationale, philosophy and implementation of a conceptual framework", *Speech Teacher*, 23.
- Canary, J.D. ; Emmers-Sommer, T. M. ; Faulkner, S. (1997), *Sex and Gender Differences in Personal Relationships*, Guilford Press, New York.
- Cegala, D.J. (1981), "Interaction Involvement: A Cognitive Dimension of Communication Competence", *Communication Education*, 30.
- Duran, E.A. (1992), "Communicative Adaptability: A Review of Conceptualization and Measurement", *Communication Quarterly*, 40.
- Eckstein, D. ; Goldman, A. (2001), "The couples gender-based communication questionnaire (CGCQ)" *The family Jurnal*, 9.
- Gilles, F. ; Duprez, J.M. ; Nicole, O. ; Michel, S. (coord), (1998) *Dicționar de sociologie*, Polirom, Iași.
- Giri, V. N. (2004), *Gender Role and Communication Style*, Concept Publishing Company, New Delhi.
- Gray, J. (1992/2002), *Bărbații sunt de pe Marte, Femeile sunt de pe Venus*, Vremea, București.
- Hart, R.P. ; Burks, D.M. (1972), "Rhetorical Sensitivity and Social Interaction", *Speech Monographs*, 39.
- Hart, R.P. ; Carlson, R.E. ; Eadie, W.F. (1980), "Rhetsen scale. Attitudes toward communication and the assessment of rhetorical sensitivity", *Communication Monographs*, 47.
- Helfrich, H. (1979), "Age Markers in Speech", în K. Scherer, H. Giles (ed.), (1979), *Social Markers in Speech*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Hymes, D. (1972), "On Communicative Competence", în J. B. Pride ; J. Holmes (ed.), *Sociolinguistics*, Penguin Books, Harmondsworth.
- Iluț, P. (2005), *Sociopsihologia și Antropologia Familiei*, Polirom, Iași.

- Iluț, P. (2006) “Clarificări în problematica gender”, *Sociologie Românească*, vol. IV, 3, București
- Kimmel, M.S. (2004), *The Gendered Society*, Oxford University Press, New York.
- Knapp, M. L. ; Miller, G. R. ; Fudge, K. (1994), *Handbook of interpersonal communication (2nd Ed.)*, Sage, Thousand Oaks, CA.
- Labov, W. (1972), *Language in the Inner City*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia.
- Mesthrie, R.; Swann, J. ; Deumert, A. ; Leap, W. (2000), *Introducing Sociolinguistics*, Edinburgh University Press, Edinburgh.
- Mucchielli, A. (coord.) (2002), *Dicționar al Metodelor Calitative*, Polirom, Iași.
- Norton, R. (1983), *Communicator Style*, CA: Sage, Beverly Hills.
- Ritzer, G (1994), *Sociological beginnings – On the origins of key ideas in sociology*, Mc. Graw – Hill, Inc.
- Pearson, J. ; West, R.L. ; Turner, L.H. (1995). *Gender and Communication* (3rd ed.). Brown & Benchmark Publishers, Dubuque, IA.
- Tannen, D. (1990), *You just don't understand: Women and men in conversation*, Morrow, New York.
- Tannen, D. (1994), *Gender and discourse*, Oxford University Press, New York.
- Wardaugh, R. (1995), *An Introduction to Sociolinguistics*, Blackwell Publishers, London.
- West, C., Zimmerman, D. H. (1987), “Doing Gender”, *Gender and Society*, 1.
- Yin, K.R. (2005), *Studiul de Caz*, Polirom, Iași.

ANEXA

Tabel A: Distribuția comportamentelor comunicaționale în literatura de specialitate:

Comportamente comunicaționale masculine	Comportamente comunicaționale feminine	Comportamente comunicaționale mixte
Preferința pentru abordarea soluționării problemelor practice	Menținerea contactului vizual cu partenerul în comunicarea în cuplu	Timpul afectat discutării aspectelor importante care țin de viața de cuplu
Posesia unui spațiu privat în cadrul arealului locuibil al casei	Practicarea verbalizării în dezvăluirea sentimentelor intime, profunde	Preocuparea față de atractivitatea fizică
Spiritul de competiție și tendința de impunere în fața partenerului de cuplu	Tendința de a evita conflictele, disputele, cu partenerul	Ironizarea partenerului de cuplu în spațiul public
Tendința de concentrare a atenției asupra conținutului informativ în discuțiile în doi, plasând în plan secundar dimensiunea emoțional-afectivă din spatele cuvintelor	Preponderența reacțiilor și răspunsurilor emoționale	Sentimentul de insatisfacție cu privire la aprecierea exprimată partenerul de cuplu
Deținerea unei bune imagini de sine	Uzitarea cuvintelor și expresiilor care reflectă nesiguranță	Evaluarea unor comportamente ale partenerului prin raportare la stereotipii gender
Preferința pentru abordarea subiectelor în mod cât mai direct	Acordarea feedback-ului în comunicarea în cuplu	Folosirea unor expresii ostile, dure, sau a unor cuvinte mai triviale în comunicarea cu partenerul
Importanța de a avea ultimul cuvânt în comunicarea în cuplu	Bazarea pe intuiție în înțelegerea discursurilor partenerului	Evaluarea influenței păstrării secretelor față de partener asupra calității comunicării în cuplu
Concentrarea discuțiilor în doi asupra aspectelor pragmatice, de interes practic	Importanța sporită acordată obținerii aprecierii partenerului dar și a aprecierii celorlalți în luarea deciziilor legate de alegerea vestimentației	Dificultatea resimțită în găsirea unui timp oportun și a unui loc potrivit pentru a discuta cu partenerul/a de cuplu despre probleme, chestiuni importante legate de relație
Frecvența redusă a zâmbetului în comunicarea cu partenera	Abilitatea „citirii” limbajului nonverbal	Dificultăți în dezvăluirea sentimentelor și emoțiilor intime, profunde, partenerului de cuplu
Practicarea diminuată a comunicării emoțiilor prin folosirea limbajului nonverbal	Inițierea atingerilor în apropierea fizică dintre parteneri	Dificultățile resimțite în plan individual în derularea procesului de negociere și luare a deciziilor
Inabilitatea de a interpreta corect limbajul nonverbal	Tendința de a ceda prim-planul în discuțiile în doi, și de a juca un rol mai pasiv	Distanțarea fizică față de partener în situații în care sunt trăite emoții negative

Tabel B: Distribuirea comportamentelor comunicaționale în universul cercetării

Comportamente comunicaționale masculine	Comportamente comunicaționale feminine	Comportamente comunicaționale mixte
Preferința pentru abordarea soluționării problemelor practice	Preocuparea față de atractivitatea fizică	Timpul afectat discutării aspectelor importante care țin de viața de cuplu
Practicarea diminuată a comunicării emoțiilor prin folosirea limbajului nonverbal	Preponderența reacțiilor și răspunsurilor emoționale în comunicarea în cuplu	Evaluarea unor comportamente ale partenerului prin raportare la stereotipii gender
Tendența de a ceda prim-planul în discuțiile în doi, și de a juca un rol mai pasiv	Bazarea pe intuiție în înțelegerea discursurilor partenerului	Evaluarea influenței păstrării secretelor față de partener asupra calității comunicării în cuplu
Concentrarea atenției mai mult asupra conținutului informativ decât asupra celui emoțional-afectiv în discuțiile în doi	Physical distancing towards the partner when experiencing negative emotions	Distanțarea fizică față de partener în situații în care sunt trăite emoții negative
Tendența de a evita conflictele, disputele, cu partenerul/partenera		Preocuparea pentru întreținerea unei bune imagini de sine
		Concentrarea discuțiilor în doi asupra aspectelor pragmatice, de interes practic
		Preferința pentru abordarea subiectelor în mod cât mai direct
		Menținerea contactului vizual cu partenerul în comunicarea în cuplu
		Practicarea verbalizării în dezvăluirea sentimentelor intime, profunde
		Acordarea feedback-ului în comunicarea în cuplu
		Importanța sporită acordată obținerii aprecierii partenerului/parteneriei de cuplu dar și a aprecierii celorlalți în luarea deciziilor legate de alegerea vestimentației
		Abilitatea „citirii” limbajului nonverbal
		Inițierea atingerilor în apropierea fizică dintre parteneri

Tabel C: Distribuirea comportamentelor comunicaționale în unitățile de analiză

Comportamente comunicaționale masculine	Comportamente comunicaționale feminine	Comportamente comunicaționale mixte
Preferința pentru abordarea soluționării problemelor practice	Preocuparea față de atractivitatea fizică	Timpu l afectat discutării aspectelor importante care țin de viața de cuplu
Practicarea diminuată a comunicării emoțiilor prin folosirea limbajului nonverbal	Preponderența reacțiilor și răspunsurilor emoționale în comunicarea în cuplu	Evaluarea unor comportamente ale partenerului prin raportare la stereotipii gender
Tendința de a ceda prim-planul în discuțiile în doi, și de a juca un rol mai pasiv	Bazarea pe intuiție în înțelegerea discursurilor partenerului	Evaluarea influenței păstrării secretelor față de partener asupra calității comunicării în cuplu
		Distanțarea fizică față de partener în situații în care sunt trăite emoții negative
		Preocuparea pentru întreținerea unei bune imagini de sine
		Concentrarea discuțiilor în doi asupra aspectelor pragmatice, de interes practic
		Preferința pentru abordarea subiectelor în mod cât mai direct
		Menținerea contactului vizual cu partenerul în comunicarea în cuplu
		Practicarea verbalizării în dezvoltarea sentimentelor intime, profunde
		Acordarea feedback-ului în comunicarea în cuplu
		Importanța sporită acordată obținerii aprecierii partenerului/parteneriei de cuplu dar și a aprecierii celorlalți în luarea deciziilor legate de alegerea vestimentației
		Abilitatea „citirii” limbajului nonverbal al partenerului/parteneriei de cuplu
		Tendința de a evita conflictele, disputele, cu partenerul/partenera